

RODNA GRUDA

REVIJA SLOVENSKE IZSELJENSKE MATICE

2 ■ FEBRUAR ■ 1964

FEBRUAR 1964

11. LETO ŠT. 2

RODNA GRUDA

JOŽE VETROVEC

INA SLOKAN

DRAGO KRALJ

ANČKA TOMŠIČ

TONE ČUK

I. PREŠEREN

M. L.

JANA MILČINSKI

M. L.

TADEJ MUNIH

NEŽA MAURER

VIDA BREST

SLIKA NA NASLOVNI
STRANI:

JOŽE VETROVEC

SLIKA NA DRUGI
STRANI OVITKA:

Ljubljana je dobila
letališče

Za obisk Jugoslavije se že
pripravljajo

Potujte z nami po Sloveniji

Kropa

Novi kmetijski obrati

Vlae, prvo naselje
v Skopju

Po domači deželi

Priprave na proslavo
40-letnico zmage nad orjuno
v Trbovljah

Kulturni zapiski

Nekaj novih knjig

Slikarji amaterji
v Trbovljah

V soboto zvečer

Gozdni škratki

Kruh

Naši ljudje po svetu

Vprašanja in odgovori

Letališče Brnik

Pogled iz letala na novo
letališče (foto: E. Selhaus)

Le nouvel aéroport de Ljubljana à Brnik a reçu le 23 décembre 1963 le premier quadrimoteur »Douglas« de la compagnie aérienne slovène Adria Aviopromet. Avec l'atterrissage de cet avion et par le fait que le secrétaire fédéral aux communications, Marin Cetinić, a coupé le cordon avec les ballons qui ont emporté les drapeaux yougoslave et slovène vers le ciel, le nouvel aéroport a été ouvert à tout le trafic aérien de la catégorie B. Même dans le brouillard, la pluie et la neige, sur le nouvel aéroport peuvent atterrir tous les avions mûs par une hélice et les avions à réaction de moindre envergure. La métropole slovène a ainsi obtenu pour la première fois un champ d'aviation, d'où les vols sont sûrs par tous les temps. L'année prochaine on construira encore 800 m de piste d'atterrissage. Tous les avions sans exception pourront alors y atterrir.

Au début de janvier, la compagnie JAT a ouvert une ligne aérienne régulière Ljubljana—Beograd. Les avions feront le trajet tous les jours, sauf le dimanche. L'avion qui décollera à 13.30^h de Beograd, atterrira à Brnik 15.50^h. En direction de Beograd, l'avion décollera de Brnik à 7^h du matin. Un autobus spécial de JAT emmènera les voyageurs de Ljubljana à l'aéroport.

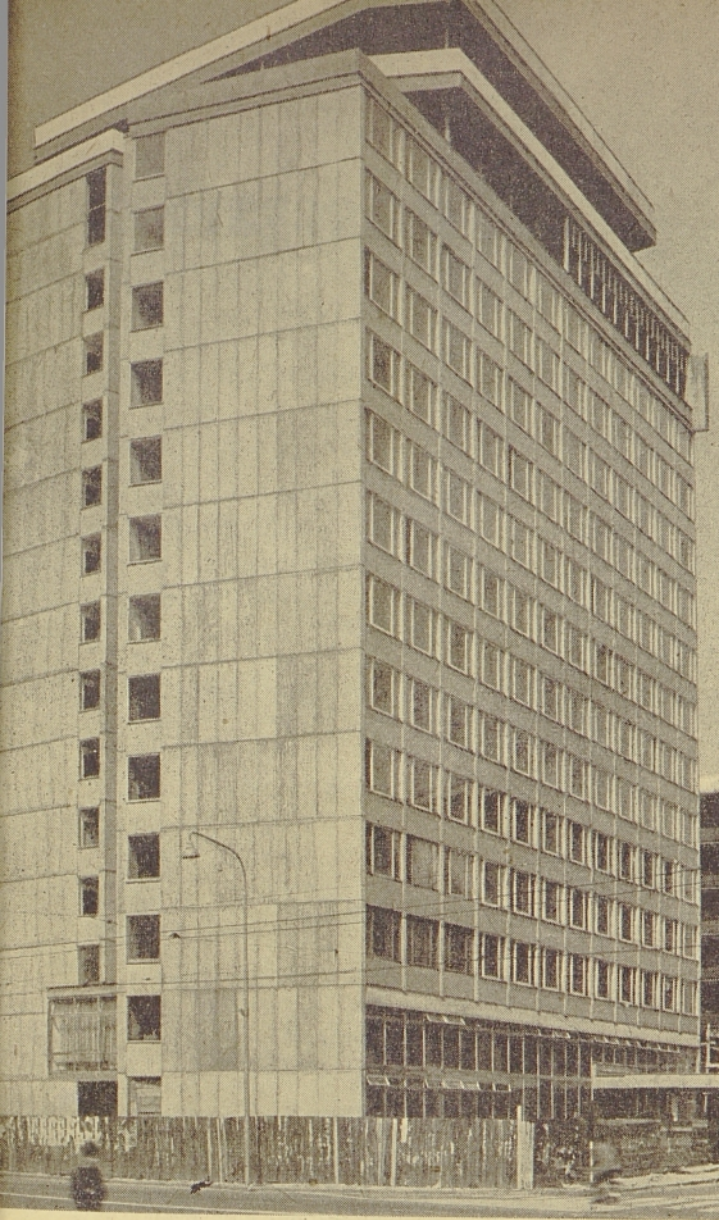
V. J.

ILUSTRIRANA
REVIJA
SLOVENSKE
IZSELJENSKE
MATICE
V
LJUBLJANI

Rodno grudo izdaja Slovenska izseljenska matica v Ljubljani. Izhaja dvanajstkrat na leto. Letna naročnina za prekomorske države je 4 dolarje. Poštnina plačana v gotovini. Ureja uredniški odbor. Glavna urednica

ZIMA VRŠCAJ

Urednica in tehnična urednica Ina Slokan. Uredništvo in uprava: Slovenska izseljenska matica, Ljubljana, Cankarjeva 1/II. Nenaročenih rokopisov in slik ne vračamo. Čekovni račun pri KB 600-11/608-51

*Če želite ob obisku rojstne domovine
stanovati v najsodobnejšem hotelu,
pridite k nam!*

Vabi vas kolektiv

HOTEL LEV LJUBLJANA

Turistično podjetje

Kompas

LJUBLJANA

Dvoržakova ulica 11

Poslovalnice: Beograd, Bled, Celje, Dubrovnik, Jesenice, Fernetiči, Koper, Kranjska gora, Ljubljana (tri poslovalnice), Maribor, Opatija, Piran, Portorož, Postojna, Sežana, Sisak, Šentilj in Zagreb

organizira od maja do oktobra

petnajstdnevna krožna potovanja
po JUGOSLAVIJI (Zagreb—Sarajevo—Dubrovnik—Split—Rijeka—Postojna—Bled);

petnajstdnevna avtobusna potovanja Ljubljana
—Beograd—Sofija—Bukarešta—Budimpešta—Graz—Zagreb);

šestdnevna krožna potovanja z avtobusom po
SLOVENIJI;

štiridnevna avtobusna potovanja iz Ljubljane
v Dubrovnik;

desetdnevna avtobusna potovanja po ITALIJI
(Benetke—Firenze—Rim—Neapelj);

šestdnevna krožna potovanja po AVSTRIJI,
ŠVICI in ITALIJI

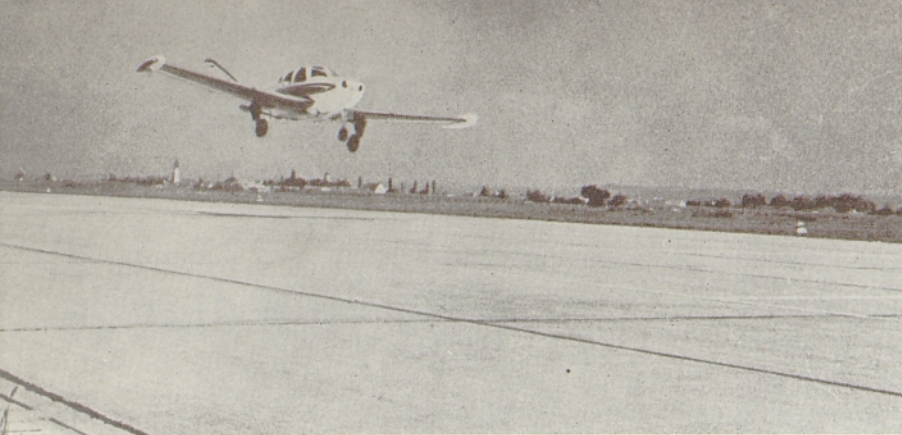
Ob Vašem obisku v stari domovini izkoristite
ugodno možnost za prijeten in zanimiv izlet.

Vaše želje sporočite na naslov:

Kompas

turistično podjetje

Ljubljana, Dvoržakova ulica 11

Ljubljana je dobila letališče

JOZE VETROVEC

Ljubljana je dobila prvo letališče pred natančno tridesetimi leti. V tem času pa je postalo za sodobna letala že skorajda neuporabno, saj je bilo vse preblizu mesta in se zato ni moglo razširiti oziroma modernizirati. Vsa večja letala so morala pristajati v Zagrebu, v zimskem času, ko Ljubljano često pokrije megla, pa niti majhna letala niso mogla vzletati in pristajati na travnatem ljubljanskem letališču.

Lani 23. decembra je bilo otvorjeno novo ljubljansko letališče v Brniku na Gorenjskem. To letališče je od Ljubljane oddaljeno le 25 km, medtem ko je od Kranja, gorenjske metropole, oddaljeno le 10 km.

Zaradi svoje izrazito turistične lege (do Bleda je le 33 km, do Trsta 145 km, od Beograda, Dunaja, Pariza, Marseilla, Berlina, Varšave... do Brnikov pa manj kot 1000 km) je letališče namenjeno tudi pristajanju turističnih letal in malih športnih letal.

Vsa letala lahko na novem letališču pristajajo podnevi in ponoči, v megli, snegu, dežju... Urejeno je po zadnjih spoznanjih letališke tehnike in omogoča povsem varen pristanek in vzlet.

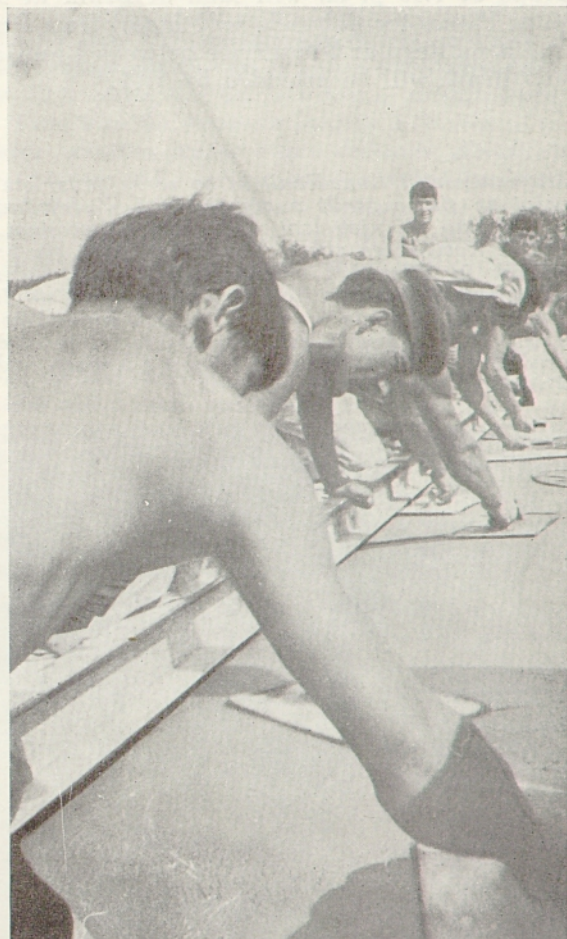
Na letališču je že letos za potnike preskrbljeno dokaj ugodno. Še bolj udobno in lepo (zgradili bodo še motel, plavalni bazen, v bližini bodo gojili srnjad...) bo konec leta 1964, ko bo gradnja letališča povsem zaključena in bo letalska steza podaljšana še za nadaljnjih 800 m. Tako bo dolga 3 km in bodo lahko na njej pristajala in vzletala najsodobnejša in največja letala.

V srce Slovenije lahko prihajajo letala od vsepovsod in odhajajo na vse konce sveta.

V začetku januarja je podjetje JAT uvedlo redno letalsko zvezo Ljubljana—Beograd. Letala bodo vozila z letališča na Brniku vsak dan, razen ob nedeljah. Na letališče in z letališča bo potnike v Ljubljano vozil poseben avtobus JAT.

V ponedeljek 12. januarja je novo letališče Brnik prvič odpremilo dve veliki skupini jugoslovanskih izseljencev. To so bili naši rudarji,

Za stroji so zadnja dela na letalski stezi opravili delavci

doma večina v okolici Drniša in Zadra, ki so s svojimi družinami pri sorodnikih v domačem kraju preživeli novoletne praznike, nato pa sta jih dve veliki potniški letali Douglas DC 6 našega podjetja AA z letališča na Brniku odpeljali nazaj v Holandijo — v Limburg.

Slovenia has got Airport

The new Ljubljana airfield at Brnik received its first four-engined aircraft »Douglas« of Slovenian air enterprise »Adria Aviopromet« en December 23. Upon its landing, the federal Secretary of Transport, Marin Cetinić, cut the string with balloons which carried Slovenian and Yugoslav flags, and thus opened the new airfield for B category flights. All turboprop and smaller jet planes can from now on land here regardless of fog, rain or snow. The Slovenian capital has thus got the first airport to guarantee for safe landing in all atmospheric conditions. The construction of additional 800 meters of runway next year will allow landing of all types of airplanes.

In the beginning of January, the air enterprise JAT introduced regular Ljubljana to Belgrade air-line. Flights will take place every day but Sundays. Planes which will take off in Belgrade at 1:30 p. m. will land at Brnik at 3:50 p. m. Planes for Belgrade will depart from Brnik at 7 a. m. Regular bus service between Ljubljana and Brnik will be provided by JAT.

Stirje nekdanji Kanadčani, ki so se že prva leta po vojni za stalno vrnili v domači kraj. V fotografski aparat smo jih ujeli lani v Kočevju na proslavi 20-letnice Kočevskega zbora. Na levi in desni sta brata Ludvik in Edvard Troha. Ludvik živi v Kočevju, Edvard pa v Travi pri Loškem potoku. Poleg sta Jurij Matešič iz Beograda (s čepico) in Joe Kobetič iz Sinjega vrha pri Vinici. Jurij Matešič je bil nekaj časa urednik lista »Edinost«, ki je izhajal v Kanadi, Ludvik Troha pa upravnik tega časopisa

Za obisk Jugoslavije

INA SLOKAN

Ob novem letu smo spet prejeli na Izseljenski matici brez števila toplih čestitk. Z različnih strani sveta so nam poslali dobre želje za uspešno delo matice premnogi znani in neznani prijatelji in marsikje je bilo poleg pozdravov pripisano: Na svidenje letos poleti.

Ob teh pozdravih nam je bilo še posebej toplo. Kaj bi ne bili tega veseli?

V slovenskih ameriških listih beremo, da so naši rojaki že na veliko začeli s pripravami za skupinske izlete v Slovenijo v letošnjih poletnih mesecih. Znana clevelandska potovalna urada Avgust Kollander in Bled napovedujeta skupinske izlete rojakov v aprilu, maju, juniju in juliju. Izletniki bodo potovali z letali in ladjami. Potovalni urad Kollander je tudi že podrobneje napovedal prihode nekaterih skupin.

Med prvimi bomo nedvomno pozdravili skupino slovenske Glasbene matice iz Clevelanda, ki bo odpotovala iz ZDA z italijansko ladjo »Leonardo da Vinci« dne 19. maja. Vodil jo bo dirigent Anton Schubel. Kmalu za njimi se bomo srečali z izletniki Progresivnih Slovenk Amerike, ki bodo letos po enajstih letih spet organizirale velik skupinski obisk starega kraja. Nedvomno bo to ena letošnjih največjih skupin iz ZDA, saj vodi organizacijo in vse priprave, ki so s tem v zvezi, poseben izletni odbor, v katerem so znane in izkušene voditeljice skupin, društvene delavke Josie Zakrajšek, Tončka Urban in Ivanka Schiffrer. Izletniki bodo iz ZDA odpotovali z angleško ladjo Queen Mary 27. maja in prispeli v Slovenijo 2. junija. Tudi Slovenska dobrodelna zveza pripravlja za svoje člane in prijatelje skupen obisk starega kraja. Potovanje bodo organizirali v več skupinah.

Prva skupina bo odpotovala z letalom Douglas DC 8 dne 10. junija in se vrnila 25. julija. Vodil jo bo glavni tajnik SDZ John A. Kodrich iz Euclida. Druga skupina pa bo odpotovala z letalom 8. julija, vrnila pa se bo 12. avgusta. Potovanje bo uredila potniška pisarna Atlantic, katere lastnik je Bruno Topic. Tisti, ki se bodo odločili za potovanje z ladjo, pa odpotujejo iz New Yorka 22. maja oziroma 17. julija.

Prav tako se že na veliko pripravlja za skupni izlet Slovenska ženska zveza. Izletniki te or-

se že pripravljajo

ganizacije bodo odpotovali iz ZDA 4. junija. Vodila jih bo glavna predsednica SZZ Tončka Turek-Tankova.

Ob zaključku te številke v prvi polovici januarja, smo na matici prejeli že tudi prva pisma, v katerih nam napovedujejo svoje obiske številni dragi znanci iz prejšnjih let. Nadvse veseli smo bili sporočila predsednice prosvetnega odbora Progresivnih Slovenk Amerike Viki Poljšakove, da nas letos spet po nekaj letih obiščeta s soprogom. Z njima pride tudi vnučka Sandy, katere se še posebej veselimo. Našemu odborniku Lojzetu Zdravjetu pa je pisala Jennie Troha iz Barbertona, ki je bila prejšnja leta ena najbolj pogostejših obiskovalk Slovenije, da letos najbž spet pride in celo s soprogom. Jennie, le glej, da boš držala besedo! Tudi Anton Garden iz Matawana je napovedal obisk. Pripelje se s skupino Pregresivnih Slovenk. Prav danes, 16. januarja, ko to poročilo zaključujemo, pa smo nadvse veseli, toplo pozdravili našo prvo letošnjo lastovko, ki je priletela k nam iz daljnje Argentine.

Po dolgih desetih letih smo segli v roke mlademu umetniku pianistu Antonu Solerju zi Buenos Airesa. Prvo srečanje je bilo kratko, saj je umetnik moral vsaj za kratke trenutke obiskati in pozdraviti v Ljubljani številne znance ne le pri matici, temveč tudi na radiu, filharmoniji itd., preden je odpotoval v svoje drage rodne Bilje pri Gorici. Na hitro nam je komaj utegnil povedati, da namerava prirediti vrsto koncertov v Ljubljani, Mariboru, Beogradu, Skopju in še nekaterih krajih. O mlademu umetniku in njegovih vtisih ob obisku po desetih letih bomo več pisali prihodnjič.

Sproti bomo tudi poročali podrobnosti o letošnjih skupinskih obiskih kakor tudi o tem, kaj vse pripravlja Izselska matica in njene podružnice ter turistične in druge organizacije za rojake, ki nas bodo letos obiskali. Za zdaj naj izdamo le to, da bo tradicionalni piknik nekje na dolenski strani, morda v Metliki ali kje drugje. Pri Kompas pa pridno pripravljajo načrte za krajše in daljše izlete po lepih slovenskih krajih.

Tudi pozimi je lepo ob Bohinjskem jezeru

Že hranim za ponoven obisk domačega kraja

Še enkrat se vam zahvaljujem za topel sprejem ob priliki mojega obiska lani v vašem uradu. Skodelica kave mi je ogrela tudi srce. Res sem se počutila kakor pod domačo streho. Spoznala sem, da je Matica za izseljenca nekakšen skupen dom v domovini. Mislim, da mora biti to zelo tolažilno in razveseljivo predosem za tiste, ki nimajo več svojcev v domovini. Saj občutek, da so tam ljudje, ki tako rekoč čakajo nanje in jih bodo pristrčno in z ljubeznijo sprejeli kakor njihovi domači, jim pač mora dati pogum in jim vzbuditi željo za obisk rojstne domovine.

Z mojih počitnic v starem kraju sem prinesla toliko vtisov, da zdaj moje misli nenehno uhajajo nazaj. Vse v mislih vedno znova podoživljam in včasih se mi celo zazdi, da mi v ušesih še zveni slovenska govorica in prelepa slovenska pesem. In v srcu se mi bude želje po skorajšnjem povratku. Začela sem že zbirati v ta namen. Kot nekakšen simboličen fond za prihodnje počitnice v Jugoslaviji sem prinesla s seboj nekaj dinarjev. Tem dodajam prihranke. Torej upam kmalu na svidenje!

Vam pa želim obilo sreče v novem letu. Predosem dobrega zdravja, da boste lažje zmagovali svoje veliko požrtovalno delo za rojake izseljence in skrbeli za to, da se bodo vezi med nami in rojstno deželo vse bolj utrjevale.

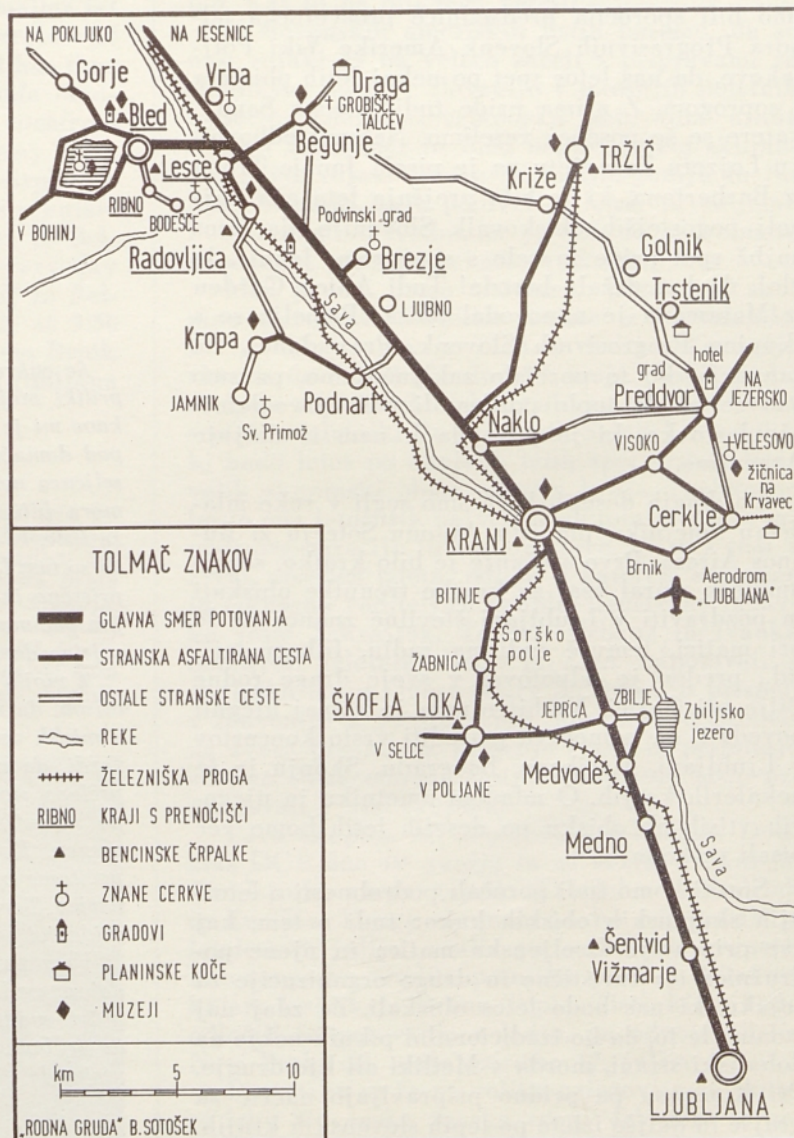
Maria Rumo,
FRIBOURG / SUISSE

Pod tem naslovom bomo v nekaj številkah letošnjega letnika naše revije bolj natančno opisali nekatere kraje v Sloveniji. Ti opisi so namenjeni predvsem tistim, ki se bodo iz te ali iz druge nove domovine, sami ali pa s svojimi sinovi in vnuki, napotili na obisk v »stari kraj«. Če ne boste šli na pot letos, potem si ta opis prihranite za drugo ali tretje leto. Prišel vam bo prav zagotovo prav. Hkrati pa bodo ti popotni opisi prijetno branje vsem tistim, ki so že bili na obisku v »starem kraju« ali pa ne morejo priti; ti naj popotujejo v duhu z nami po cestah in progah, čez hribe in doline naše lepe stare domovine...

Potujte z nami po Sloveniji

DRAGO KRALJ

Danes po poteh in
stranskih poteh do Bleda

V eni izmed gostiln na našem potepanju med Ljubljano in Bledom. Ne le z besedo, tudi z dobro postrežbo vam bodo dokazali, da ste dobrodošli

In one of the inns on the way from Ljubljana to Bled. You will receive a warm welcome and be pleased with the good service

Ker je Ljubljana sredi Slovenije in ker se tam križajo vse poti, je prav, da začnemo popotovanje v Ljubljani... Tri možnosti imamo: z vlakom, z avtobusom ali pa z avtomobilom. Seveda bi bilo najbolj prijetno popotovati z avtomobilom, saj se lahko ustavimo, kjer nam srce poželi, pa naj bo lep razgled ali pa nenadna žeja vzrok naši želji po ustavljanju. Pri opisu potovanja od Ljubljane do Bleda bomo upoštevali popotnike z avtomobilom, opozorili pa bomo na vse, kar je pomembno tudi za popotnike, ki bodo potovali z drugimi prometnimi sredstvi.

■ **MEDVODE** (14 km od Ljubljane). Kjer si Sora in Sava podasta roki, je zraslo mestece, ki ima veliko hiš in tovarn (barve, pohištvo, tesnila, tekstil in še elektrarna). Če je vroče in če utegnemo, zavijmo pred mostom na levo in se okopajmo v topli Sori. Če pa nas žeja, vam priporočamo, da zapodite avto na vrh klanca. Tam je gostilna z lepim vrtom in dobro postrežbo. Če so pri volji, znajo prinesiti na mizo dobre pečenice s kislim zeljem, kar se pa pohanih pišk tiče, pa niso nikoli v prevelikih skrbah. — V Medvodah je avtobusna in železniška postaja.

Stranpoti iz Medvod: Prav pri gostilni na vrhu klanca se odcepi cesta na desno. Le nekaj kilometrov je do Zbiljskega jezera. Ko so zgradili jez za elektrarno, je Sava narasla in se je nabralo vode za čedno površino, na kateri imajo poleti veselje kopalci, veslači in jadranci. Ob jezeru je bife, kjer se posebno ob nedeljah zbere veliko ljudi. Toliko, da že kar morajo plesati in prepevati.

■ **JEPRCA** (16 km od Ljubljane) nekaj hiš in cerkvice. In veliko razkrižje poti! Cesta naravnost nas pripelje v Kranj, če zavijemo na desno, smo spet ob Zbiljskem jezeru, če pa gremo po asfaltirani cesti na levo, pa je samo 8 km do staroslavne Škofje Loke. Prav res bi bili nespametni, če bi po ravni cesti skozi hosto drveli naravnost v Kranj, ko pa nam majhen ovinek nudi toliko lepega in zanimivega.

■ **KRANJ** (26 km od Ljubljane). Kaj naj vam povem o Kranju. Naj začnem pri Rimljanih in

vam opišem vso srednjeveško slavo tega mesta, ki je bilo »gospod« že takrat, ko je bila Ljubljana še navaden »smrkavec«. Pojdite v muzej in vse boste videli in spoznali! Danes je Kranj, kakor pravimo, mesto in pol. Bogato je, ker ima veliko tovarn in ker so ljudje delavni.

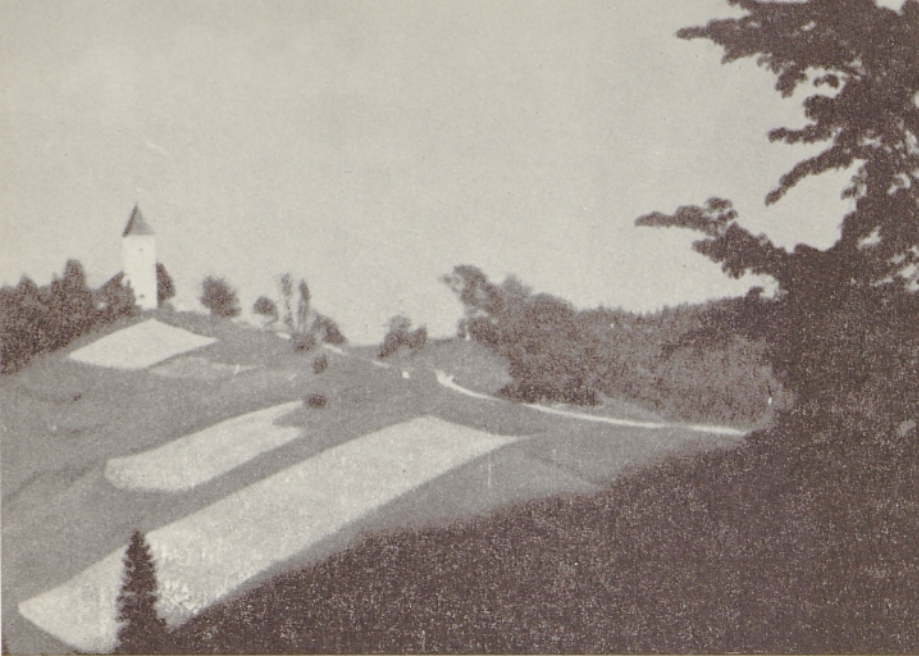
Da ne pozabimo. Če smo zaspani, bomo šli v hotel »Evropo« (enoposteljna soba v sezoni stane 1200 din za noč) ali v gostilno »Jelen«, kjer je malo cenejše in kjer se bomo lahko dobro podkrepili za nadaljevanje pohoda proti Bledu. In še ena restavracija je, na katero so Kranjčani zelo ponosni. Pri gimnaziji je »Park«. Ponavadi so založeni s hladnim pivom iz Laškega, ki mu ni para pod slovenskim soncem. — V Kranju je tudi železniška postaja, kjer ustavljajo tudi brzi vlaki in dve avtobusni postaji.

Stranpoti iz Kranja: Zapeljimo se najprej skozi vasico Visoko do Cerkelj. Tu je začetek »velike špaga«, po kateri nas vrli žičničarji lahko potegnejo na sam Krvavec. Da je to imenitno, ni treba posebej govoriti. Zgoraj je bife, planinska koča in še nov hotel, ki je sploh O. K. Če se bo pri vsem tem komu še ljubilo gledati v dolino, je vprašanje. Za vsak primer pa vam povem, da je razgled res prečudovit.

Nedaleč od Cerkelj je vasica Preddvor. Imajo umetno jezero, ki se imenuje Črnava. Zraven so lepe weekend-hiše, nad vasjo pa je grad, ki je preurejen v pravi hotel (600 dinarjev za prenočišče!). Preden se odpravimo dalje s kranjskih stranpoti pa ne pozabimo na tiste, ki imajo radi umetnost. Na skrivnem kraju pri Cerkljah je nekdanji samostan Velesovo, kjer je prava galerija Kremser-Schmidtovih slik iz 18. stoletja.

■ **NAKLO** (32 km od Ljubljane). Lepa in bogata vas in ni prava figa, če ima taka vas tudi svojo mlekarno in svojo predilnico volne. Ob cesti stoji dobra in po vsej Gorenjski slavna gostilna, katere obisk imajo mnogi popotniki posebej v načrtu. Zakaj? Treba bo poizkusiti. — V vasi je avtobusna in železniška postaja.

Med Naklim in Radovljico ob glavni cesti ni večjih krajev. Prva vas je Bistrica, kjer so v Valvasorjevih časih hrusti ljudi kar prenašali čez vedno deroči potok. Danes je na tem kraju most, kar - pravijo - ženski rod zelo obžaluje. Pri Bistrici se začne cesta vzpenjati, začenjajo se znani brezjanski klanci, ki so nekdanj kolesarjem delali hude preglavice, če so hodili

Idiličen kotiček prelepe Gorenjske. Visoko nad dolino Save in obronkih Jelovice stoji na griču stara cerkvice sv. Primoža. V njeni notranjosti so ohranjene stare stenske slike

An idyllic spot in beautiful Gorenjska. Standing on a hill on the slope of Jelovica, high above the Sava Valley, is the little old church of St. Primož which has lovely murals on the inside walls

na romanje ali pa na kopanje, bodisi na Brezje ali pa na Bled.

Vmes je še **Podbrezje** in potem križišče, kjer vas vabi Kropa. Pojdimo! Čemu neki bi tako hiteli naprej? Po nekaj ovinkih pridemo do Save, kjer je vas **Podnart** (železniška postaja!) in je do **Krope** le še uro hoda ali 5 kilometrov na avtomobilskem števču. O Kropi je bilo že napisanih toliko besed, da bi tukaj vse to kar izpustili. Kropa je lepa in prikupna. Stara je in zato nam je še posebej všeč. Imajo kovinsko tovarno »Plamen« in zadrugo, kjer kujejo okraske. Zelo lepo je urejen kovaški muzej, ki je posebej vreden ogleda. V zgornjem delu naselja pa je še stara kovačija imenovana »vigenc«, kjer poleti gori ogenj in kjer eden izmed kovačev na star način tu pa tam za radovedneža izkuje pravi »cvek«, ki je vsakomur lep spomin na obisk v mestecu pod Jelovico.

In ko je čas, da se vrnemo nazaj na glavno cesto in se odpeljemo naprej, bi vam rad zaupal skrivnost. V Kropi ni konec sveta, cesta se tam ne konča! Zadaaj za mestom se pot skrivaj zvije in se dvigne po strminah kvišku. Kam? Nič ne vprašujte, za menoj in ne bo vam žal! Komaj nekaj kilometrov je oddaljena od Krope majhna vasica **Jamnik**. V vasi je gostilna, ki ima svoje balinišče in ob nedeljah popoldne se tu zberejo fantje in dekleta iz vseh raztresenih vasi pod

Na našem popotovanju je veliko krajev, ki nas spominjajo na največjega slovenskega pesnika Franceta Prešerna. V Kranju, kjer je pesnik pokopan, stoji na trgu pred gledališčem, ki nosi njegovo ime, njegov spomenik (na sliki)

Our trip brings us to many places which call to mind the greatest Slovenian poet, France Prešeren. The statue in the picture is in front of the theater in Prešeren Square in Kranj, where the poet was buried.

Jelovico ter balincajo, plešejo in vedno tudi kakšno veselo »zažingajo«. Pohane piške, jeseni gobe in ajdovi žganci, da o kislem mleku sploh ne govorimo, se dajo vedno naročiti tudi mimo jedilnega lista. Preden se poslovimo pa morda stopimo še na obisk k cerkvi svetega Primoža, ki se sonči na griču in se ogleduje po vsej širni Gorenjski. Če bomo našli mežnarja doma in nam bo cerkvico odklenil, bomo lahko občudovali v njej zares lepe srednjeveške freske.

Vrnili smo se nazaj na križišče, nadaljujmo pot naprej! Prav kmalu zdravimo mimo **Ljubnega** in že smo v znanem božjepotnem kraju, na **Brezjah**. Vasica leži kak kilometer ob desni strani glavne ceste. Če se vam ne mudi, se boste ustavili v gostilni »Dobrča«, kjer lahko tudi prespite. Brezje ima svojo avtobusno in železniško postajo.

Preden pridemo do Radovljice je še nekaj gostišč ob cesti, ki se kar sama ponujajo. Poleg »Posavca«, kjer je skoraj obvezno postajališče vseh tovornjakov pa je še druga gostilna, ki je pravzaprav že grad. Uredili so jo v nekdanjem **Podvinskem gradu**. Zraven je še kopališče in posebej skrbe za tiste goste, ki se radi zvečer zasede in se jim ne da naprej.

■ **RADOVLJICA** leži 48 km od Ljubljane. Mudi se nam, toda mar naj prezremo znamenitost, ki ji ni para v vsej Sloveniji in bi pravzaprav nikjer na svetu ne mogli videti kaj podobnega. V Radovljici, v stari baročni graščini, ki je sama po sebi imenitna, »stanuje« Čebelarški muzej. Če vas čebelarstvo kaj malo briga, pa se ozrite po panjskih končnicah? Imenitna je zbirka vsega tistega, kar po vaseh ne morete več videti, vseh tistih šaljivih motivov, ki jih je slovenski kmet nekoč tako lepo narisal na svoje panje. Videli boste hudiča kako brusi ženski jezik, prešuštnice, ki gore v peklu, Napoleona kako se mlati z rokovnjači in še desetine podobnih zabavnih stvari.

Stari mestni trg v Radovljici je zelo lep, ob njem stoji tudi gotška cerkev iz 15. stoletja; z roba planjave ob mestu pa je lep razgled hkrati navzdol in navzgor. Spodaj je sotočje Save Bohinjke in Save Dolinke, zgoraj pa se ves v soncu (če ni oblakov) dviga on sam — očak Triglav. V Radovljici je hotel »Grajski dvor«; imajo tudi zelo lepo kopališče. — V mestu je tako avtobusna, kakor tudi železniška postaja.

■ **LESCE** (50 km od Ljubljane). Kraj, ki je slaven po svoji tovarni čokolade, ki izdeluje najboljšo čokolado v Jugoslaviji, po svoji tovarni verig in po tem da se njegova železniška postaja imenuje »Lesce - Bled«. To pomeni, da morajo tu iz vlaka iztopiti vsi, ki hočejo na Bled in so se pripeljali z »lukamatijo«. V Lescah ustavljajo tudi brzovlaki in ekspresi. Za tiste, ki so prišli

z vlakom, vozi poleti vsake četrte ure avtobus naprej do Bleda, lahko pa se peljejo tudi s taksijem ali pa celo — s kočijo. Tik ob Lescah je tudi pravo letališče, kjer poleti dvakrat na teden pristane mali »Douglas«, ki prileti iz Beograda. Na letališču so tudi majhna letala, s katerimi se lahko peljete na izlet (10 minut poleta stane 5000 din), ki je sicer zelo kratek in zelo drag, a je zato nepopisen. Videti iz letala Bled in vse hribe, ki ga obkrožajo, je res nepopisen užitek!

Stranpoti iz Lesc: Mimo mesta pelje cesta naprej v Jesenice (12 km), vendar se to pot ne bomo ukvarjali z njimi. Na jeseniški cesti, 5 km od Lesc, leži majhna vasica, ki ji lahko posvetimo pol ure pozornosti. »O, Vrba, srečna, draga vas domača!« Tam stoji hiša, v kateri je bil rojen France Prešeren (urejena je kot muzej) in cerkva sv. Marka, ki jo je pesnik prav tako opeval v pesmi o svoji domači vasi...

Iz Lesc se popotnik navadno napoti tudi v 5 km oddaljene **Begunje**. Vas je pod Karavan-kami. V stari graščini je sedaj majhen muzej, ki je posvečen slovenskim rodoljubom, ki so med vojno trpeli v tem gradu. Zraven je pokopališče, kjer so pokopani talci, ki so jih hitlerjevci ustre-

Blejsko jezero leži pokojno. Poletje je. Sedimo na terasi Blejskega gradu in se predajamo spominom in si želimo, da bi lahko še dolgo, zelo dolgo gledali pod pod seboj to lepoto

The Lake of Bled lies in peaceful environment. It is summer now. We are sitting on the castle terrace, daydreaming and wishing to be able to enjoy the beautiful scenery for a long, long time.

Poleti je vedno polno kopalcev na bregu Blejskega jezera. Starih in mladih, domačinov in izletnikov, Jugoslovancev in inozemcev

In the summer, the shores of the Lake of Bled swarm with young and old bathers coming from home and abroad.

lili na tem kraju. Iz Begunj se peljemo po cesti v slikovito dolino **Drago**, »kjer murke cveto« in »kjer grad Kamen obuja spomine«. V Dragi je na kraju, kjer je bilo ustreljenih mnogo talcev, lepo urejeno grobišče in spomenik. Prav na koncu doline, kjer je avtomobilske ceste konec, pa je majhna, a lična planinska koč.

Preden se poslovimo od Lesc, se oglasimo še ob **Šobčevem bajerju**. Spodaj pod mestom, ob Savi, je v zadnjih letih zraslo pravo počitniško naselje. Ob majhnem umetnem jezeru, v katerem se kopljejo tisti, ki v mrzli Savi dobijo kurjo polt, je vse polno izletniških hišic in šotorov. Gostilna je tu in zvečer vedno ples in godba do pozne noči.

■ **BLED** (55 km od Ljubljane). Cilj, konec potovanja. Skušam povedati vse po vrsti, tako da bo najbolj prav.

Hotelov je na Bledu cela »rajda«: Jelovica, Krim, Park, Toplice in Triglav. Tudi depandans je več kot dovolj: Blegoš, Mežaklja, Lovce, Bogatin, Jadran, Korotan itd. V mestu in okolici pa je na voljo še okrog 1000 postelj pri Blejcih doma. V sezoni stane prenočišče na Bledu najmanj 600, največ pa 2700 dinarjev (dnevni penzion pa najmanj 1600, največ pa 5000 dinarjev). Najdražje je v hotelu Toplice, najceneje pa »prijdemo skozi«, če spimo v privatni sobi in jemo v mlečni restavraciji. Kakor bo komu všeč!

Od gostiln vam jih moram nekaj priporočiti. Niso drage in boste se počutili kakor doma. Gostilna »Murka« je pod gradom, »Izletniški dom« je skrit v sosednji vasi Ribno, lepa restavracija je v Gorjah pri Vintgarju, prav prijetno pa je tudi v gostilnicah na Blejskem otoku in pa v Mlinem.

Kaj vse je na Bledu: imajo avtobusno postajo in na drugi strani železniško postajo »Bled - jezero«, odkoder peljejo vlaki proti Jesenicam in proti Bohinju. Naprej s prstom po seznamu: tenis igrišče, čolnarna, kopališče v jezeru in posebno termalno kopališče v kleti hotela Toplice (izvir vode s temperaturo 23 stopinj Celzija), kegljišče, čitalnico, kino, bar z plesno glasbo, taksi, kočije, ambulanto, lekarno, več turističnih uradov, kamping v Zaki na drugi strani jezera, na voljo so gorski vodniki za hribolazce in lovci, ki pomagajo gasiti gostom lovske strasti. O vsem tem vsako leto natisnejo posebno knjižico, kjer je natanko razloženo vse, kaj na Bledu je in kaj se dogaja, celo to da v kopališču sredi poletja vedno izvolijo »miss«.

Sprehodi po mestu in okolici. Na **Grad** se lahko peljemo z avtomobilom. Cesta je strma, a lepa in nova. Zgoraj nas sicer »zašijejo« z vstopnino, ker vedo, da na grad pač moramo. Zaradi muzeja, zaradi razgleda na »otok bleški, kinč nebeški«, zaradi restavracije in ponoči zaradi zelo skrivnostnega bara, ki je sicer drag, vendar ni, da bi ga spregledali. Na **Otok** res ne moremo drugače, kakor s čolnom. Če smo pri moči, si lahko izposodimo čoln in veslamo sami, a navada je pač taka, da nas tja popeljejo v značilnih blejskih čolnih sami »mojstri veslanja«. Ti nam spotoma povedo vse tiste skrivnostne zgodbe o nastanku jezera in o potopljenem zvonu, ki baje zvoní v globinah, ko se vodovje vznemiri ob nevihti. Naj bo vse to res ali pa ne, poslušamo kar radi. Na otočku je cerkvica, ki stoji prav na temeljih davnega svetišča, kjer so naši predniki svoj čas častili boginjo Živo, prispodobijo mladosti in pomladi. V cerkvici je sedaj muzej umetnin in izkopenin, kar se pa zvonjenja tiče, se ga še vedno lotijo tisti, ki menijo, da to kaj pomaga pri izpolnitvi takih ali drugačnih želja na tem svetu. In še nekam moramo: zadaj za hotelom Toplice se dviga **grič Straža**. Priporočam vam ga zato, ker se nanj lahko peljete z žičnico!

Izleti v daljno in bližnjo okolico. Kdor je bil na Bledu in ni videl **Vintgarja**, lepe soteske, kjer si reka Radovna grize pot skozi skalovje, ta sploh ni videl ničesar. Naročite si kočijo in se odcijazite v 4 km oddaljeno Gorje, kjer je blizu Vintgar!

Ribno ni daleč. Pol urice, za hitre noge pa še nekoliko manj. Tam je prijazna vasica in prav

tako prijazna gostilnica in s terase visoko nad Savo je čudovit razgled na tok reke in na zelena gozdnata pobočja Jelovice. Nedaleč od Ribnega je majhna vasica **Bodešče**, ki je znamenita po svoji zelo stari gotski cerkvici, v kateri so na stenah ohranjene slikarije iz 15. stoletja. Vsaka umetniška duša jih mora pač videti.

Pokljuka je daleč in visoko nad Bledom, a če imate čas, se za kak dan odpravite tja. Zgoraj je na višini okrog 1200 metrov nad morjem velik in moderen »Športhotel« (penzion 2000 dinarjev). Sredi samih deviških smrekovih gozdov.

Končali smo. Upam, da se ne boste pri potovanju tako utrudili, kakor ste se pri branju. Kar priznajte! Marsikaj smo pozabili, marsikaj spregledali in prav gotovo bo vse polno zanimivosti, lepot, gostišč in vasic, ki jih boste vi sami odkrili. Ne pozabite nam sporočiti svoje vtise. Saj je naša dežela tako lepa, da jo vsi skupaj vedno znova odkrivamo...

Medtem ko so izletniki na obisku na otoku — v cerkvi ali gostilni, pa veslač s svojo »pletnjo«, kakor se ti značilni blejski čolni imenujejo, počiva, da si nabere novih moči za povratek do brega, kjer bo sprejel novo skupino izletnikov

If visiting the islet, you can either stay in the tavern, see the church, or go boating in a »pletnja«, a characteristic rowboat of Bled

ANČKA TOMSIČ

Kropa

O Kropi je pisal že Valvasor v svoji Vojvodini Kranjski: »Na Gorenjskem leži tudi rudnik Kropa, in sicer v jarku med visokimi gorami nedaleč od Radovljice. Je deželno knežji. Deli se v dva dela, v Zgornjo in Spodnjo Kropo... Tudi tu deluje obrat z volkovi, iz katerih kujejo vsakovrstne žeblje, železo za rešetke in podobne stvari.«

Nekoč je bila vsa Jelovica ter njeni okoliški hribi polna železne rude. Zato so prvotno postavljali primitivne peči za predelavo rude kar na najprimernejših mestih, koder so najhitreje in najlažje pridobivali rudo. Šele kasneje so začeli graditi plavže, ki so še dandanes podlaga modernim tehničnim pridobitvam na tem področju.

Zgodovina govori in dokazuje o težkem, skoraj nečloveškem naporu takratnih kroparskih kovačev. Njihov delavnik je trajal tudi po 16 ur.

Iz noči se je rodilo jutro, iz jutra dan, iz tega mrak, in potem noč. Ves čas se je Kroparju prelival v kovačnici-vigencu; na ognjih se je mehčalo železo, poleg plamenov so bili postavljeni piskrčki, in družina je imela skuhano kosilo že kar na delovnem mestu samem. Vsi, možje in žene, pa odrasčajoča mladina, vse je kovalo in nabijalo po žarečih železih, ki so se pod sprtnimi udarci kladiv spreminjali v žeblje in najrazličnejše lepe okenske mreže itd. Te svoje izdelke so največ pretovorili v Trst, in od tod v razne dežele.

Kropa is an old settlement of blacksmiths at the foot of the steep Jelovica in Gorenjska. It lies 7 km from the railroad station Podnart on the line Ljubljana-Jesenice, and has a regular bus service. Its past can be seen in its old, massively built houses, forge museum, smithies, and an old smithy hearth from the 14th century. Old workshops are now replaced by the forging works Plamen, which manufactures artistic metal goods — ornamental metal work, lamps, ashtrays, etc., goods well-known among tourists. At Kamna Gorica near Kropa you can still see the old forge of former blacksmiths. From Kropa you can make a nice trip to Jamnik to see frescoes from 15th century.

*Stare kroparske hiše
bi vedele marsikaj
povedati iz preteklosti
Krope*

Foto: D. Kralj

Foto: G. Tomšič

Jože Bertonec, star kovač iz Krope

Leta 1894 se je 15 pogumnih mož zbralo ter ustanovilo žebljarsko zadrugo. Čez čas je iz nje nastal »Plamen«. To je bila pravcata tovarna za kovinske izdelke. Moderniziran mehanizem je vedno bolj pomagal k normalnim človeškim razmeram na eni strani, na drugi strani pa pomagal in omogočal, da si je tista, že tako renomirana zvrst umetnega kroparskega kovaštva utirala še naprej pot napredka in si pridobivala tržišče.

Postopoma so ustanovili še specializiran oddelk za graverje. Ti izdelujejo črke — abecede, številke, poštné žige itd. Gravirajo in rezbarijo v kosti — rogovje, zlato, srebro.

Proizvodnja je naraščala iz leta v leto, »Plamen« pa kljub temu ni mogel kriti vedno večjih potreb. Zato so pred leti iz prvotnega »Plamena« ustanovili UKO (umetna kovaška obrt). Naslov sam že pove, da gre za podjetje, ki izdeluje samo umetniške kovaške izdelke. Današnji »Pla-

men« pa že izdeluje okrog petsto najrazličnejših izdelkov in železnih proizvodov. V manj ali bolj modernih strojih nastaja vsako uro na tisoče raznih matric, zakovic, čepov, iz katerih se potem oblikujejo vijaki v tisočeri oblikah in dimenzijah. To je že industrija.

Današnja Kropa ne izdeluje več žbljev. Z moderno in mehanizirano proizvodnjo so to zvrst izdelka, po katerem je Kropa nekoč zaslovela, prevzele nekatere tovarne po Gorenjskem.

Zaradi vseh teh in takih dejstev današnji Kropar vse drugače stopa mimo oken polnih rož, mimo oken umetno kovanih mrež. Vse drugače zveni korak. Doma pojé kosilo za pogrnjeno mizo; nič več stoje v vigencu, kot nekoč njegov praded: ko se dlan sploh še ni ohladila od kladičnega ročaja, in je že spustila spet žlico, da se je znova zaiskrilo po temačnih vigencih. — To naj bo za zgodovino.

Kropa est une vieille localité de forgerons en Haute Carniole au pied de l'abrupte Jelovica. Elle est située à 7 kilomètres de la gare de chemin de fer de Podnart sur la ligne de Ljubljana—Jesenice. Elle a des communications par autobus régulières. Du passé de Kropa nous parlent les vieilles maisons de forgerons de robuste construction, le musée des forges, les forges et l'ancien fourneau de forge du 14e siècle. Les anciennes forges ont été remplacées par l'usine Plamen, qui exécute des produits de forge artificiels — des ferrures d'ornement, des lanternes, des cendriers, etc., qui sont recherchés aussi par les touristes. Aux environs de Kropa se trouve Kamna Gorica, où l'on conserve encore les forges des forgerons de jadis. De Kropa il y a une belle excursion au Jamnik (872 m), où l'on voit dans une petite église des fresques du 15e siècle.

Novi kmetijski obrati

TONE ČUK

Lanski dan republike je tudi slovensko kmetijstvo pozdravilo z novimi uspehi — z otvoritvijo velikih novih kmetijskih obratov. Vsi ti pravkar dograjeni obrati pomenijo za naše kmetijstvo velik napredek.

Naj na prvo mesto postavimo slovesno otvoritev nove farme bekonov v Hrastju pri Kranju. Nova farma, ta največji kmetijski obrat na Gorenjskem, leži nekaj kilometrov zahodno od novega velikega letališča v Brniku. Zgradilo jo je kranjsko kmetijsko gospodarstvo. Ima veliko zmogljivost — okrog 10.000 bekonov na leto. Zdaj je v njej že nad 160 plemenskih, povečini brejih švedskih svinj in merjascev. Vseh svinjakov je 15, med njimi šest za pitanje bekonov, dva svinjaka z ipusti za breje svinje, pet prasišč in dve vzrejališči za odstavljene pujske s težo 8—23 kg. Farma bo dokupila še precej plemenskih svinj, tako da bo konec prihodnjega leta že obratovala s tričetrtinsko zmogljivostjo. Značilno zanjo je, da bodo v njej bekone krmili zlasti z domačo krmo — krompirjem in lucerno, ki ju pridelajo precej.

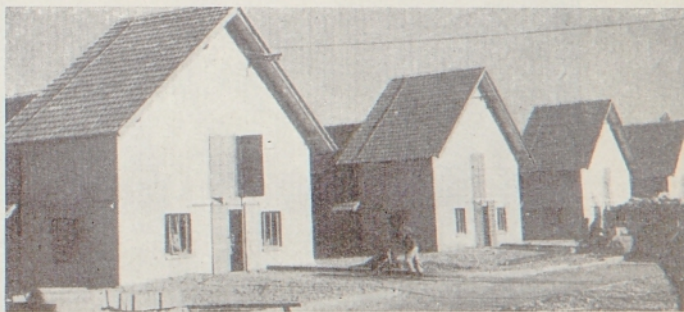
Drugi dve bekonski farmi z manjšo zmogljivostjo so odprli v Cvenu pri Ljutomeru in v Šentjurju pri Celju. Na novi farmi v Cvenu, ki je tik ob soboški cesti, bodo na leto zredili okrog 4000 bekonov, v Šentjurju pa 1900—2000. Prvo gradi ljutomerski kmetijsko - vinogradniški, a drugo šentjurski kombinat. Na farmi v Cvenu je osem svinjakov, objekti v Šentjurju pa imajo obliko črke U.

Pri Ptujju, blizu Turnišča, so skoraj dogradili novo perutninsko farmo. Ta izredno velik kmetijski objekt v naši republiki, v katerem bodo na leto zredili 2,5 milijona brojlerjev (piščancev-pohancev), je gradilo ptujsko podjetje »Perutnina«. S piščanci, križanci med pasmama vajtrok in korniš, so že napolnili 20 vzrejališč. V njih je 220.000 piščancev. Pripravljajo pa tudi veliko akcijo, da jih bodo prihodnjo pomlad začeli rediti v kooperaciji s kmeti. Na Dravskem in Ptujskem polju, kjer je že tradicija v reji kokoši, naj bi kmetije skupaj s farmo vsako leto zredili okrog pol milijona pohancev.

Piščance do okrog dvajsetega dneva starosti ogrevajo s plinom butanom, ki je trenutno še najbolj poceni. Dovažajo ga z avtomobilskimi cisternami, ga segrevajo, da preide iz plinastega v tekoče stanje, nato pa potiskajo po cevovodih do umetnih kokelj v vzrejališčih, kjer z njim ogrevajo živali.

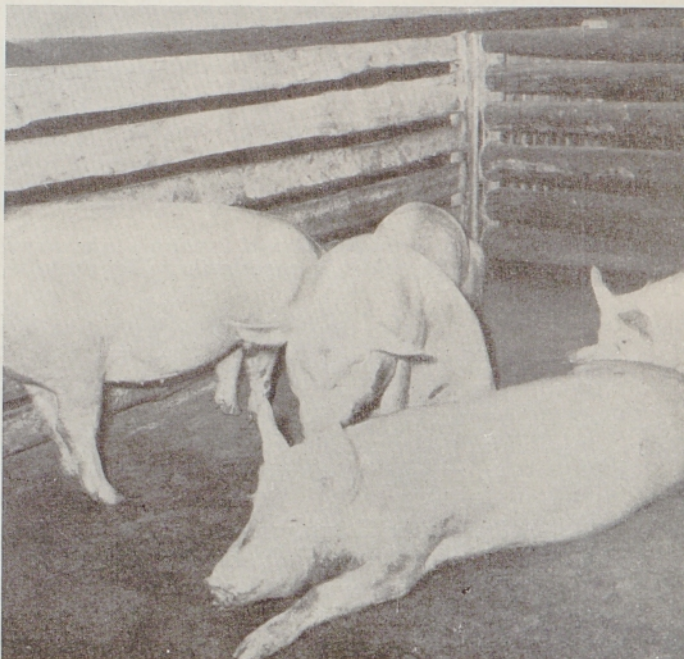

Dva milijona in pol piščancev pohancev bodo zredili na perutninski farmi pri Ptujju, ki je med največjimi kmetijskimi objekti te vrste v Sloveniji

Nova farma za vzrejo bekonov v Hrastju pri Kranju

Tile bekoni so pa iz nove farme v Šentjerneju pri Celju

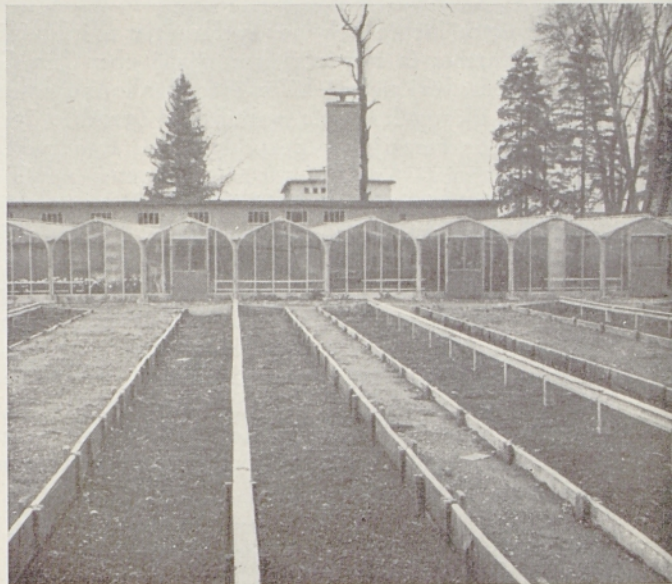
*Tudi na Cvenu pri Ljutomeru
so uredili farmo za vzrejo
bekonov*

*Krmilka kokoši na perutninski farmi v Ptuj. Kar lepo
število mladih deklet je zaposlenih na tej farmi*

V celjskem okraju so razen šentjurske farme odprli na dan republike še dva kmetijska objekta. Šentjurski kmetijski kombinat je v Slivnici dokončal hlev za 200 glav goveje živine, kmetijsko-gozdno gospodarstvo v Brežicah pa hleve za 970 stojišč.

Za preskrbo Ljubljane je velikega pomena tudi nov velik rastlinjak, ki ga je dogradila zadruha v Polju pri Ljubljani na svojem vrtnarskem obratu v Sostrem. Rastlinjak pokriva 2200 kvadr. metrov zemljišča. V njem so že posadili

*Nova velika vrtnarija v Medlogu pri Celju. Gojili bodo
predvsem povrtnino za domači trg*

zimsko solato in drugo zelenjavo, da jo bodo lahko vozili v zimskih mesecih na ljubljanski trg. Da bi zelenjava rasla, jo bodo v hladnih dnevih ogrevali z mazutom.

Ne smemo pa tudi prezreti dograditve največjega industrijsko-kmetijskega objekta v državi — nove tovarne superfosfata v Kosovski Mitrovici. Graditev te velike tovarne superfosfata in žveplene kisline so dokončali tik pred praznikom, slovesna otvoritev pa je bila 29. novembra. Del opreme zanjo so uvozili, drugo pa so izdelala domača podjetja. Nova tovarna bo lahko na leto izdelala 250.000 ton superfosfata in 120.000 ton žveplene kisline. Po zmogljivosti je druga največja tovarna superfosfata v Jugoslaviji. Večja je tovarna v Prahovu ob Donavi, ki lahko izdela na leto pol milijona ton omenjenega umetnega gnojila. Z novo tovarno se skupna zmogljivost domačih tovarn za proizvodnjo superfosfata povečuje letno na okrog milijon ton.

VLA E

prvo naselje v Skopju

I. PRESERN

Skopje je danes pravcati kalejdoskop montažne stanovanjske gradnje, saj je od septembra do danes tu zraslo 16 stanovanjskih naselij, v katerih lahko vidiš skoraj 40 različnih tipov montažnih hišic. Kot smo že poročali, je vsaka republika prevzela izgradnjo po enega izmed predmestnih naselij ali kot jim v Skopju pravijo — satelitskih naselij. Slovenija je zgradila naselje Vlae, Srbija naselje Kozle, Hrvatska Madžare, BiH naselje Butelj, črnogorska podjetja pa naselje Lisiče. Seveda pa je v Skopju še vrsta graditeljev iz vseh koncev in krajev sveta, saj lahko tu vidiš gradbene delavce iz Anglije, Finske, Danske, Švedske, Bolgarije, ZSSR, Poljske, ČSSR, ZDA, Zahodne Nemčije in drugih držav. Skupno so v tem naselju dogradili do konca leta in še v januarju 1964 13.397 stanovanj.

Tik pred koncem lanskega leta — 26. decembra — je bila v slovenskem naselju Vlae, kjer je 54 slovenskih podjetij zgradilo 1047 stanovanj za okrog 6000 prebivalcev, pomembna slovesnost. Na ta dan so graditelji iz Slovenije predali Vlae Skopjancem. Tako so Vlae prvo satelitsko naselje, ki so ga dogradili v Skopju. Ob tej priložnosti je predsednik Tito odlikoval vrsto graditeljev, ki so se najbolj izkazali pri gradnji tega naselja. Poudariti pa velja, da so se slovenska gradbena podjetja zelo dobro odrezala tudi glede kvalitete. Posebna komisija Direkcije za obnovo in izgradnjo Skopja je namreč glede kvalitete ocenila prav vsa naselja oziroma montažne hišice, ki so jih doslej zgradili v porušenem mestu. Po tej oceni so se na prvo mesto uvrstile hišice iz Finske, takoj na drugo mesto pa stanovanja v naselju Vlae. Zelo visoko oceno so dobila tudi stanovanja (80 stanovanj), ki so jih postavili Danci v naselju Madžari, kakor tudi švedske montažne hišice in 120 stanovanj v naselju Dorée Petrov, ki jih je v makedonski prestolnici postavil rdeči križ Zahodne Nemčije.

V januarju so začeli v naselju Taftalidže graditi polikliniko, katero bo z vso opremo podarila Skopju romunska vlada. Obenem so začeli graditi tudi 25 trisobnih in 75 dvosobnih stanovanj po dogovoru o pomoči romunske vlade Skopju.

SKOPJE DOBIL DOSELEJ SKORAJ 27 MILIJARD POMOČI

PO NAJNOVEJSIH NEPOPOLNIH PODATKIH JE DOBIL SKOPJE DO 1. JANUARJA LETOS 26 MILIJARD 596 MILIJONOV DINARJEV POMOČI V MATERIALU IN DENARJU. OD TEGA ZNAŠA POMOČ IZ NAŠE DRŽAVE VEČ KAKOR 16 MILIJARD 27 MILIJONOV DINARJEV. SKOPJU JE DO ZDAJ POSLALO DENARNO IN MATERIALNO POMOČ 73 TUJIH DRŽAV. NAŠI IZSELJENCI SO ZBRALI NAD 86 MILIJONOV DINARJEV

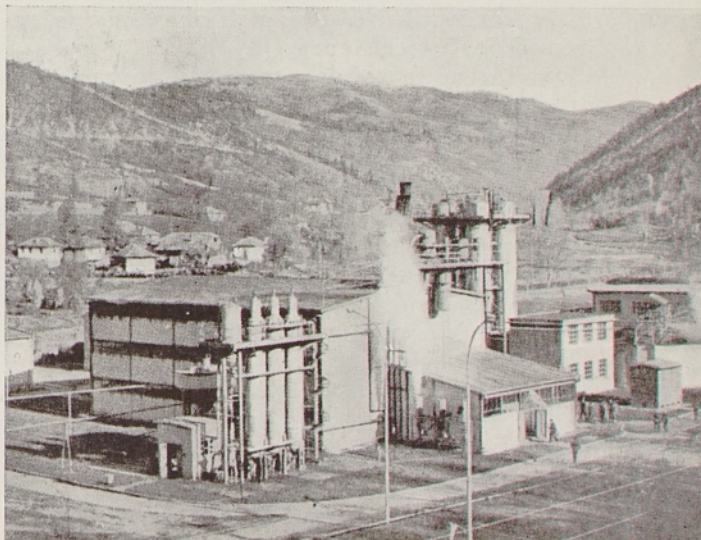
DARILA ZA OTROKE IZ SKOPJA

Nad 35.000 otrok iz Skopja je ob Novem letu prejelo lepa in dragocena darila mehiškega ljudstva. Pobudo za to zbirko je dala soproga mehiškega predsednika gospa Eva Samano de Lopez Mateos. Vrednost vseh daril znaša nad 380 milijonov dinarjev. Okrog pet tisoč najbolj potrebnih otrok je prejelo pakete z darili v vrednosti po 20 tisoč dinarjev.

Prvi rudnik urana v Jugoslaviji

Več kot 2000 m visoki gorski masiv Stare plnine, ki leži dobrih 50 km vzhodno od Niša in poteka po njenem hrbtu meja med Jugoslavijo ter Bolgarijo, je bil že v davnih časih znano rudno ležišče. Tu so še v prejšnjem stoletju izpi-

Naprave za predelavo uranove rude v Kalni

po domači deželi

Dne 9. januarja je bilo v Ljubljani na 65-metrski skakalnici pod Šišenskim hribom mednarodno tekmovanje v smučarskih skokih, ki so se ga razen domačih skakalcev udeležili še tekmovalci iz Avstrije, Italije, Zvezne republike Nemčije in Kanade. Zmagal je Peter Eržen iz Ljubljane, Jeseničan Ludvik Zajc (na sliki), ki se je uvrstil na drugo mesto, pa je s skokom 69 metrov dosegel nov rekord na tej skakalnici

Competitors from Yugoslavia, Austria, Italy, West Germany, and Canada participated in the international ski-jumping competition on the 65-meter ski-jump on Šiška Hill in Ljubljana, on January 9. The winner was Peter Eržen from Ljubljana, and Ludvik Zajc from Jesenice was second (in the picture). The latter also beat the former record with his jump of 69 meters.

Foto: S. Busič

rali zlato iz rek, tu so pridobivali srbski vladarji v srednjem veku zlato, iz katerega so potem kovali zlatnike.

Pred kratkim pa je ime Stare planine prišlo v ves jugoslovanski tisk zaradi drugih okoliščin, ne zaradi zlata. V vasici Gabrovici, ki leži ob vznožju Stare planine, so sredi novembra odprli prvi rudnik urana v Jugoslaviji. Še pred dobrim desetletjem je bila Gabrovica čisto nepomembna, zakotna vas, odmaknjena od življenja in velikih dogodkov. Zdaj pa je ta obmejna srbska vasica čisto izpremenila svojo podobo. V zadnjih letih je tu zraslo na desetine modernih stanovanjskih blokov, veliko poslopje rudniške uprave, obrat družbene prehrane in še vrsta drugih objektov. Ob rudniku, kjer kopljejo bogato uranovo rudo, so zgradili še vse potrebne naprave za predelavo uranove rude. Zlasti je pomembno, da tu zdaj izdelujejo uranov koncentrat, enega najpomembnejših činiteljev za razvoj jedrske energije. Tako se je Jugoslavija tudi na tem področju uvrstila med tiste redke države, ki same proizvajajo uranov koncentrat, to prepotrebno sestavino za proizvodnjo jedrske energije.

Jugoslavija je začela proučevati in razvijati jedrsko energijo leta 1948 brez specializiranih kadrov, brez naprav in pomoči. Šele leta 1955, ko je bila ustanovljena zvezna komisija za jedrsko energijo, je šla razvojna pot strmo navzgor. Danes že pridobivamo lasten uranov koncentrat, vse pa je že pripravljeno za izdelavo prve jedrske elektrarne, saj je samo po sebi razumljivo, da bo Jugoslavija to vrsto energije uporabljala izključno v miroljubne namene. Čas, ko bodo stekle turbine v prvi jugoslovanski jedrski elektrarni, niti ni tako daleč — strokov-

njaki sodijo, da se bo to zgodilo zanesljivo okrog leta 1970, morda pa še kakšno leto ali celo dve prej.

KRUŠEVAC — Velika tovarna »14. oktobar«, ki izdeluje razne stroje za gradbeništvo in kmetijstvo, si je s svojimi izdelki pridobila velik ugled ne samo doma, marveč tudi v svetu. Dokaz za to je veliko naročilo, ki je prišlo te dni iz Braziliije. V letu 1964 bo tovarna »14. oktobar« dobavila Braziliji 600 traktorjev-goseničarjev z vsemi priključki, v skupni vrednosti 8,5 milijona dolarjev.

PULJ — Sredi decembra je bila v puljski ladjedelnici »Uljanik«, ki zlasti slovi po kvaliteti svojih izdelkov, pomembna slovesnost. V morje so spustili motorno ladjo »Ljubljana«, dolgo 148 in široko 19,6 m. Ladja ima 8500 ton nosilnosti in bo plula za Splošno plovbo iz Pirana. Motorji dajejo tej moderni ladji 9000 KM, tako da lahko razvija hitrost 18,3 vozla na uro.

DUBROVNIK — Čeprav ima Dubrovnik, to najbolj znano obmorsko turistično središče, toliko hotelov kot noben drug kraj, je potreba po novih ležiščih v hotelih iz leta v leto večja, saj prihaja semkaj vedno več domačih in zlasti tujih turistov. Zato so tu že začeli graditi več novih hotelov. »Excelzior« bo imel 255 postelj, zelo luksuzno bo urejen novi hotel »International«, prav tako pa hotel »Argentina« s 155 posteljami, ki bo uvrščen v kategorijo A. Graditi so tudi začeli razkošni hotel »Splendid«. Skupno bodo v te hotele in v preureditve zasebnih sob v prihodnjih nekaj letih investirali 3,3 milijarde

dinarjev. Za eno ležišče bodo v hotelih »International« ter »Excelzior« porabili okrog 8 milijonov dinarjev, v »Splendidu« približno 4 milijone, medtem ko stane eno ležišče v hotelih B kategorije približno 2,5 milijona dinarjev.

METLIKA — Monterji znane tovarne »Iskra« iz Kranja so decembra v poštnem poslopu končali montažo nove avtomatske telefonske centrale, ki je kot končna centrala vezana na vozliščno avtomatsko centralo v Črnomlju. Podobno centralo, ki ima lahko do 160 priključkov, bodo še letos montirali v Sevnici. Tako se bosta v letu 1964 dve največji naselji Bele krajine — Črnomelj in Metlika — vključili v avtomatsko telefonsko omrežje Slovenije. Velja pa omeniti, da takšne telefonske naprave avtomatično delujejo noč in dan, tudi ob prekinitvi električnega toka, saj imajo lastne akumulatorje s polnilci, ki se po potrebi vklopljajo in izklopljajo.

VIDEM-KRŠKO — Ob veliki tovarni papirja v Vidmu so že pred leti zgradili 50 m dolg plavalni bazen, ki je imel poleti stalno več kot dovolj obiskovalcev, mnogi pa so prihajali semkaj že spomladi ob prvih toplih sončnih dnevih, saj je voda v bazenu zelo topla, ker priteka iz bližnje tovarne (kjer služi za ohlajevanje strojev in se pri tem precej segreje). Zdaj pa bo imel ta bazen nedvomno dovolj obiskovalcev tudi pozimi, saj ga bodo v letu 1964 prekrili, tako da se bodo obiskovalci lahko kopali tudi v najhujši zimi.

JESENICE — V letu 1964 bodo na Jesenicah namenili za gradnjo novih stanovanj 660 milijonov dinarjev, kar pomeni, da bo to veliko središče železarske industrije dobilo kakih 200 novih stanovanj. Od te vsote se bo okrog 400

milijonov nabralo v stanovanjskem skladu, približno 260 milijonov pa bodo predvidoma prispevali koristniki bodočih stanovanj.

GORNJA RADGONA — V tej občini so ugotovili, da se je gozdno bogastvo v zadnjih letih občutno skrčilo. Zato so pripravili načrt, ki naj v prihodnjih letih zagotovi spet normalno ravnovesje v gozdovih. Sečnjo bodo uskladili z gozdnim prirastkom, vrh tega pa bodo na novo pogozdili 950 ha površin.

PREVALJE — V Prevaljah, skrajnem naselju na severni koroški meji ob Avstriji, so decembra odprli novo šolo. Dobila je ime po domačinu Franju Golobu, umetniku-slikarju, ki so ga Nemci leta 1941 ustrelili kot talca.

AJDOVŠČINA — Tovarna likerjev in sadnih sokov »Fructal«, ki si je s svojimi marmeladami, kompoti, likerji in okusnimi sadnimi sokovi že pridobila marsikatero priznanje (tudi na mednarodnih sejnih), je vložila letos več kot 500 milijonov dinarjev v modernizacijo svojih obratov. Tako bo v kratkem začel obratovati tekoči trak za polnjenje sadnih sokov in avtomatične naprave za proizvodnjo kompotov. V sodelovanju s kmetijsko zadrugo v Šempetru pri Gorici pa bodo v Renčah v kratkem uredili nasad za pridelovanje belušev. Nasad bo meril 12 ha in računajo, da bo to najbolj rentabilna investicija v vrtnarstvu, saj sta podnebje okrog reke Vipave in sploh okolica Gorice zelo primerna za gojenje belušev.

TREBNJE — V bližini starega gradu v Trebnjem bo podjetje »Petrol« začelo kmalu graditi moderno bencinsko črpalko. To bo ob avtomobilski cesti Zagreb—Ljubljana že tretja črpalka

Ob 20. obletnici legendarne XIV. divizije so se na Suhorju v Beli krajini srečali nekdanji borci

Takole se je dedek Mraz s spremstvom zadnji teden pred novim letom vozil po praznično okrašeni Ljubljani, v veselje malim in velikim

Foto: Igor Bervar

(prva je pri Otočcu, druga pa pri Brežicah). Občina namerava pod starim trebenjskim gradom urediti tudi več turističnih objektov.

PTUJ — Od januarja do konca novembra 1963 so na perutninski farmi v Ptujju vzredili in prodali skoraj pol milijona piščancev-pohancev. Leta 1964 pa se bo v tej občini še bolj povečal dohodek iz kmetijstva, saj je nova farma za vzrejo bekonov, posebnih mesnatih prašičev, že na pol dograjena. Nova farma, ki bo popolnoma dograjena konec leta 1964, bo letno vzredila 50.000 bekonov.

MARIBOR — V Mariboru bodo kmalu dobili izredno komplicirano in hkrati pomembno medicinsko aparaturo, tako imenovani pumokor. Gre za aparaturo, ki istočasno nadomešča umetno srce in umetna pljuča. To zapleteno medicinsko napravo, ki jo v mariborski bolnišnici prav te dni montirajo, so izdelali člani elektrostrojnega kluba v Tovarni avtomobilov in motorjev (TAM). To medicinsko napravo so izdelovali skoraj dve leti, pri delu pa je sodelovalo okrog 50 strokovnjakov prej omenjenega kluba.

CERKNICA — Tovarna »Brest«, ki izvaža več kot polovico svojih kvalitetnih izdelkov, zlasti finega pohištva, občuti precejšnje pomanjkanje strokovnjakov. Zato so se v podjetju odločili, da bodo štipendirali skoraj sto bodočih inženirjev in tehnikov. V ta namen bo tovarna letno porabila okrog 14 milijonov dinarjev. Vendar pa so v podjetju prepričani, da so ta sredstva za vzgojo novih strokovnjakov bogato naložen kapital, ki se jim bo kmalu dobro obrestoval.

Prebivalci ljubljanskega gradu so se preselili

Stari ljubljanski grad je z letošnjim letom izgubil svoje dolgoletne stanovalce. Prebivalci ljubljanskega gradu, »graščaki«, kakor so se nekam ironično sami imenovali, so dobili lepa nova stanovanja, ki jim jih je preskrbela mestna občina, ki je poskrbela tudi za brezplačno selitev. Nekateri družine so se odselile že lani jeseni, ostale pa večinoma pred novim letom. Največ družin je bilo preseljenih v nove stanovanjske bloke v Ptujski ulici. Ljubljanski grad je dobil svoje prebivalce večinoma v času med obema vojnama. Tja so se zatekli največ brezposelni s svojimi družinami, ki so jih privatni lastniki deložirali, ker niso mogli plačevati stanovanja. V nekdanji viteški dvorani in v drugih grajskih prostorih so stanovale številne družine. Otroci so rasli, hodili v šolo, dobili službe. Nekateri so se odselili, mnogi pa so ostali, saj za stanovanja je bilo vedno težje, zlasti po vojni, ko se je prebivalstvo Ljubljane pomnožilo. Zdaj se je končno ljubljanskim »graščakom« izpolnila dolgoletna želja — dobili so sodobna stanovanja. Sivi očka bele Ljubljane, naš grad, pa bo z letošnjim letom zaživel novo življenje, ki bo vrednejše njegovega dostojanstva, kakor pa je bilo doslej. Po načrtih Zavoda za obnovo stare Ljubljane ga bodo obnovili v podobi, kakršno je imel v začetku 17. stoletja. Del gradu bo namenjen gostinstvu, v ostalih prostorih pa bo mestni muzej z dokumenti v podobi in besedi prikazoval zgodovinski razvoj Ljubljane in gradu.

*Nova otroška klinika v Trbovljah.
odprta lani v novembru*

Priprave na proslavo 40-letnice zmage nad orjuno v Trbovljah

M. L.

Letos bo minilo 40 let, kar so orjunaši doživeli v središču zasavskih revirjev — v Trbovljah — v spopadu z delavci prvi poraz.

Vsedrjavno vodstvo Orjune (Organizacija jugoslovanskih nacionalistov) je določilo 1. junij 1924. leta kot dan pohoda med rudarje v Trbovlje. Proletariat se je postavil v bran. V spopadu je bilo ubitih 5 delavcev, med njimi tudi 22-letni rudar Franc Fakin, ranjenih pa je bilo okoli 40 antifašistov. Orjunašem to še ni bilo dovolj, zato so zažgali še Rudarski dom, gasilec pa prepo vedali gašenje. Odpor ljudstva proti Orjuni se je po trboveljskih dogodkih močno povečal, tako da si orjunaši niso upali nikjer več javno nastopiti, razen v mestih.

V Trbovljah so že začeli s prvimi pripravami za praznovanje, ki bo združeno tudi s praznovanjem 1. junija — trboveljskega občinskega praznika. Proslava 40-letnice zmage nad Orjuno bo imela zasavski značaj, se pravi, da bodo prireditve in slovesnosti izmenoma v vseh zasavskih občinah Trbovlje, Hrastnik in Zagorje ob Savi.

Zdaj je izdelan le okvirni program prireditev. Računajo, da bodo letos — predvsem še v mesecu maju — pripravili v Zasavju vrsto revij kulturnih skupin, tako revije mladinskih pevskih zborov, mešanih in moških pevskih zborov, dramskih skupin, godb na pihala, zabavnih ansamblov, orkestrov in solis ov glasbenih šol, razstavo likovnih umetnikov iz Zasavja, večer »Proletarski pesniki in pisatelji« ter še vrsto drugih kulturnih prireditev. Obsežen spored tekmovanj in nastopov pripravljajo tudi člani športnih in telesnovzgojnih organizacij. V praznovanje 40-letnice zloma Orjune pa se bo vključila tudi mladina iz Zasavja; zraven tega pa pripravljajo v Trbovljah še nastope »Pionirji med vojno, po vojni in danes«.

Ob tej priložnosti bodo v Trbovljah slavili tudi več pomembnih delovnih zmag, med temi velja še posebej omeniti začetek poskusnega obratovanja v novi tovarni polprevodnikov, v kateri bodo lahko zaposlili precej nove delovne sile, predvsem ženske.

*Novo stanovanjsko naselje
Kešetovo v Trbovljah*

Starosta slovenskih pisateljev - Ksaver Meško je umrl

INA SLOKAN

V nedeljo 12. januarja se je dopolnilo življenje staroste slovenskih pisateljev Ksaverja Meška, ki bi bil letos v oktobru dopolnil devetdeset let. Tako tiho, kakor je živel, je odšel od nas mož, ki je s svojo pisano besedo mnogo lepega in tehtnega povedal našim ljudem.

Njegovo življenje, ki se je v zadnjih letih iztekalo na Selih pri Slovenjem Gradcu, kjer je bil župnik in dekan, ni bilo vedno tako tiho in mirno kakor v zadnjih letih. Doživel je marsikaj lepega pa tudi grenkega. V Ključarovicah pri Tomažu nad Ormožem mu je mati zapela prvo uspavanko. Šolal se je v Ptuj in Celju, nato pa študiral bogoslovje v Mariboru in Celovcu. Med našimi koroškimi Slovenci v Škocjanu ob Klopinskem jezeru in nato pri Mariji na Zilji pri Beljaku so bile njegove prve službe, sledile so še druge tja do Sel pri Slovenjem Gradcu, kjer se je izteklo njegovo življenje. Med prvo in drugo svetovno vojno so ga zaradi njegove narodne zavednosti preganjali. Med zadnjo vojno je bil nekaj časa na Hrvaškem, nato v Bosni, pa v Beogradu, Zagrebu in končno med samostanskimi brati v Stični na Dolenjskem.

Pero ga je spremljalo skozi lepe in mračne dni v življenju. Pisal je pesmi, romane, novele, povesti, črtice, drame in mladinske povesti. Njegovo najbolj obsežno delo, roman v dveh delih »Na Poljani« je leta 1907 izdala Slovenska matica. V njem je vas Poljane povzdignil v simbol slovenske domovine. Podobe iz kmečkega življenja, ki jih je orisal, je zajel iz srca. Topla je bila njegova beseda, pa najsi je govoril mladini ali odraslim, polna je bila ljubezni do sočloveka in domovine. Marsikje na podeželju, zlasti na Štajerskem, so se preprosti ljudje ob Meškovih »Tihih večerih«, »Mladih srcih« in številnih drugih knjigah učili brati.

V zadnjih letih se je njegov svet zožil na tiho sobo v starinskem župnišču. Pred časom si je zlomil nogo in je moral posedati v bolniškem vozičku. Mnogo je bral, mnogo razmišljal. V mislih potoval v preteklost. A ni bil vedno sam. Dostikrat je bila njegova soba polna vedrega mladega smeha. Kajti mladina iz raznih krajev Slovenije ga je pogosto obiskovala. Prihajali so študentje in dijaki, da pokramljajo s pisateljem, ki je toliko lepega povedal njihovim staršem in dedom.

In med njimi je bil tudi pisatelj ves vder in mlad.

Zdaj se je za vselej poslovil in odšel, kakor se je pred nekaj manj kot dvema letoma od nas za vselej poslovil zavedni slovenski duhovnik in pisatelj Fran Saleški Finžgar. Po slovenskih domovih doma in na tujem pa so ostala njegova dela, vsa prežeta od tople zavzetosti do domače zemlje in našega človeka, ki ne mine in ne zamre.

Ker je pokojni v svoji oporoki odklonil cvetje in vence, so sredstva, zbrana v ta namen, namenili za ustanovitev Meškove štipendije za študente slavistike.

Nekaj novih knjig

JANA MILCINSKI

Največ slovenskih domov so v zadnjem času obiskale knjige Prešernove družbe. Poleg lepo urejenega koledarja je izdala še pet knjig: tri leposlovne in dve poljudno znanstveni. Od leposlovnih bi omenili ponatis klasične Tavčarjeve povesti »V Zali«. Literarni vrednosti se pridružuje skrbna likovna oprema ing. arh. Borisa Kobeta. Lepo dopolnilo je tudi spremna beseda o piscu in odlikah njegovega dela.

Izvirno domače delo je povest Franceta Bevka »Iz iskre požar«, posvečena tolminskim puntarjem, ki so pred dvestopetdesetimi leti umrli na Goriškem Travniku. Pisatelj je to zgodovinsko snov namenil mladini in izbral za osrednja junaka otroka, sina puntarskega voditelja Šimna Golje. Knjigo je ilustriral Tone Kralj.

Knjiga Franceta Planine »Slovenija in njeni kraji« presega okvir običajnega turističnega zemljepisnega priročnika in izčrpno opisuje razne slovenske pokrajine in kraje. Avtor se ni omejil le na strogo geografske podatke, ampak je orisal tudi druge pokrajinske značilnosti, tako da je knjiga res izčrpen vodič po naši domovini. Tekst ilustrira mnogo uspešnih fotografij, in mu je priložen velik zemljevid Slovenije.

Slovenska matica je izdala roman »Otok in struga«, ki ga je spisala naša plodovita pisateljica

ca in prevajalka Mira Mihelič. Danica, junakinja tega romana, se boji, da ima raka, in za štiri dni, ko čaka na zdravniški izvid, ki bo odločal o življenju ali smrti, obišče kraje svojih otroških doživetij — reko Krko z bližnjo okolico Otočca. Čas dogajanja je sedanjost, toda v spominih na svoje otroštvo se Danica vrača v čas po prvi svetovni vojni in osebe iz tedanje dobe bogatijo pisani svet človeško zanimivih likov.

Tudi knjiga »Deček s piščalko« Milana Šege, ki je izšla pri Cankarjevi založbi, posega v svet otroškega doživljanja. Vendar se to pot pisatelj v svojih črticah ne vrača v svet otroka kot odrasel človek, marveč išče v otroštvu ključ za razumevanje človeka in njegovega življenja.

V knjižni zbirki mariborske založbe »Obzorja« je izšla več kot sedemsto strani obsegajoča knjiga, potopisni dnevnik slikarja Jožeta Čiuhe: »Okameneli smehljaj« s smehljajočim se zlatim Budo na ovitku. To delo je plod večmesečnega zapisovanja vtisov in razmišljanj, ki jih je avtor kot štipendist vlade Burmanske unije vsak dan sproti zaupal papirju v letih 1959 do 1961 na svojih potovanjih po azijskem jugovzhodu. Knjiga je lepo opremljena in ilustrirana z avtorjevimi umetniškimi risbami.

Pri založbi Mladinske knjige pa je izšla knjiga, ki nam prikazuje izbor risb likovnega umetnika Franceta Miheliča. Knjigo »Risbe Franceta Miheliča« je pripravil umetnik ob svoji 50-letnici in vsebuje pregled njegovega dela in odmev na dobo in viharje, ki jih je doživljal občutljivi slikar. Uvodno besedilo, ki ga je pripravil doktor France Stelè, je prevedeno tudi v francoščino.

Pohvalno delo Mladinske knjige je ponatis najboljših del naših klasikov. Tako smo v zadnjem času dobili ponatis Jurčičeve povesti »Hči mestnega sodnika«, Janka Kersnika »Kmetške slike« in »Črtice« Ivana Cankarja, ki jih je ilustriral Maksim Sedej.

Za mlajše bralce pa je založba ponatisnila Frana Milčinskega »Ptičke brez gnezda«, s prvotnimi umetniškimi ilustracijami Hinka Smrekarja.

Državna založba, ki skrbi za izdajo Zbranih del slovenskih pesnikov in pisateljev, je izdala tretjo knjigo zbranega dela Janeza Mencingerja »Moja hoja na Triglav« in »Meniške spomine«.

Tiste, ki se zanimajo za poezijo, opozarjamo na Mateja Bora novo knjigo pesmi »V poletni travi«, ki je izšla v počastitev pesnikove petdesetletnice. Zato ne vsebuje novih pesmi, temveč izbor iz Borovih prejšnjih pesniških zbirk in nekaj pesmi, objavljenih v zadnjem času v periodičnem tisku.

Ista založba je izdala tudi pesniško zbirko Lojzeta Krakarja »Cvet pelina«. Lojze Krakar, ki je preživel nacistično internacijo, je precej svojih pesmi (med drugim je pred kratkim izdal

tudi knjigo »Od tod so bežale še ptice«) posvetil taboriščem in ponižanju človeka v njih. Tudi zbirka »Cvet pelina« se začne s taboriščnimi pesmimi, v spomin in opozorilo potomcem.

Naš pregled bomo zaključili z najnovejšimi knjigami, ki posegajo v čas narodnoosvobodilne borbe.

Nade Kraigherjeve »Pet temnih svetlih let« pomeni med tovrstnimi knjigami razveseljivo novost. Njeni spomini se berejo kot roman, čeprav ni v njih zmagoslavnih bitk ne blestečih junaštev. Pisateljica je v njem opisala tisto, čemur pravimo »partizansko življenje«. Dodala pa je še opis svojega delovanja v Ameriki, kamor je šla tik po vojni v odposlanstvu Rdečega križa, da bi ameriško javnost pridobila za dajanje pomoči našim narodom.

Zavod »Borec« je izdal knjigo Rudija Pušenjaka »Spomini proletarca« in Staneta Sušteršiča »Kovači lepših dni«. Vsebina obeh del so avtobiografski zapiski dveh borcev, ki sta skoraj od začetka sodelovala v narodnoosvobodilnem gibanju.

Če se vam v tujini toži po domači besedi, naročite katero teh knjig in ob branju se boste z junaki zgodbe vrnili v domače kraje in med domače ljudi.

Slikarji amaterji v Trbovljah

M. L.

Sredi lanskega leta se je zbralo v Trbovljah 21 slikarjev-amaterjev. Ustanovili so v okviru delavsko prosvetnega društva Svoboda - Center Trbovlje sekcijo za likovno umetnost »RELIK« (Revirski likovniki).

To so ljudje najrazličnejših poklicev: rudarji, upokojenci, strojevodje, vajenci, uslužbenci, gospodinje, ključavničarji, livarji, optiki in zlatarji vsi, ki so čutili potrebo po strokovnem izpopolnjevanju in spoznavanju lepote likovne umetnosti.

Vsak začetek je težak. Tudi v Trbovljah je bilo tako. Toda kljub temu je sekcija za likovno umetnost »RELIK« za 29. november 1963 že priredila prvo samostojno razstavo, na kateri je 18 članov razstavilo svoja dela. Razstava je bila odprta deset dni v veliki veži trboveljskega Delavskega doma. Vzbudila je precejšnje zanimanje občanov.

V Ljubljani je umrl v 63. letu eden naših najboljših priljubljenih in najboljših opernih pevcev tenorist Jože Gostič. Smrt ga je tako rekoč iztrgala sredi dela, saj je še oktobra pel na odru Hrvatskega narodnega gledališča vlogo Manrica v Verdijevem Trubadurju. Pokojni Jože Gostič je bil ljubljenelec ljubljanske, zagrebške in dunajske publike, pevec, ki je navduševal z lepoto glasu, neposrednostjo in dognanostjo umetniške igre in bogastvom glasovnega materiala. Svojo plodno umetniško pot je začel v Ljubljani, kasneje pa je postal član zagrebškega opere, ki ji je ostal zvest do prezgodnjega konca. Od 1. 1951 dalje je bil tudi stalni član dunajske Državne opere, ene najimenitnejših evropskih opernih hiš. Mnogo je potoval, mnogo gostoval in povsod žel zaslužena priznanja. Navdušil je v Covent Gardenu, dalje v Salzburgu, nastopal pred gosti dubrovniškega festivala. Njegovo ime je blestelo v vrsti naših priznanih pevskih umetnikov, katere je spoznal in odlično ocenil svet.

KEKEC JE OSVOJIL MALE IN VELIKE

Slovensko filmsko podjetje Viba film je ob letošnjem novem letu pripravilo malim in velikim prav prirčno darilo — nov slovenski barvni film o šegačem bistrem fantiču z naših lepih gora — Kekcu. Pred meseci smo že obširneje poročali o snemanju tega filma, zato ne bomo ponavljali. Povedati pa moramo, da je bil film, ki so ga pred novim letom predvajali v Ljubljani in drugih kinematografih po Sloveniji za velike in male, ki so si ga ogledali, res prijetno presenečenje. Vstopnice so bile vedno razprodane, saj so si posamezne šole kar kolektivno rezervirale sedeže za šolarje. Odrasli smo se morali zadovoljiti s priklopnimi sedeži. Pa nič zato. Bili smo zadovoljni ob pogledu na male zadovoljne navdušene gledalce, prav tako so nas tudi same navdušili poleg prirčne naravne igre glavnih junakov — Kekca, Mojce in Rožleta, odlični barvni posnetki naše edinstveno lepe gorske krajine v dolini Trente. Če so imeli filmski kritiki glede vsebine nekatere pomisleke — ti posnetki in prirčna igra otrok vse odtehtajo. Kakor prvi film o Kekcu bo prav gotovo tudi ta našel pot v svet in ko pride k vam, si ga oglejte. Ne bo vam žal.

KULTURNO ŽIVLJENJE ITALIJANSKE NARODNE MANJŠINE PRI NAS

Italijanska narodna manjšina ima na Reki svoje gledališče, ki prireja tudi številna gostovanja. Prav tako ima tudi številne kulturne krožke z amaterskimi skupinami, svojo založbo in umetniško književniško organizacijo, ki pripravlja izdajanje lastne revije. Lani ob koncu leta se je v Kopru sestal izvršni odbor Italijanske unije za Istro in Reko, ki je razpravljal o kulturnem delu italijanske narodne manjšine. Delo v krožkih in gledališču nameravajo poživiti z novimi mladimi močmi, nekatere od teh bodo pritegnili tudi iz Italije.

ZANIMIVA RAZSTAVA

Etnografski muzej v Ljubljani je pripravil zanimivo razstavo: Vražjeverje na Slovenskem. Slovenski etnografi so zbrali in pregledno uredili najrazličnejše gradivo, ki ponazarja vražjeverje pri nas od sive davnine pa do današnjih dni. Poleg fotografij in raznih dokumentov — starih zapiskov s sodnih procesov proti čarovnicam so bili razstavljeni tudi številni predmeti, o katerih so naši predniki verjeli, da imajo čarovno moč, pa tudi gradivo in predmeti, ki še danes (in ne samo pri nas!!) služijo vražjeverju.

Jože Kuder, tehnik iz termoelektrarne, v prostem času rad riše, kipari in se ukvarja z umetnim kovaštvom

Nekateri člani sekcije za likovno umetnost »RELIK« so že znani po Sloveniji. Jože Kuder, varnostni tehnik iz Termoelektrarne, ki se ukvarja z umetnim kovaštvom, je sodeloval pri izdelavi spomenikov v Kočevju in Idriji. Oto Kočevar, uslužbenec pri Rudniku rjavega premoga Trbovlje - Hrastnik, je s partizanskim slikarjem Nikolajem Pirnatom sodeloval pri odlitku posmrtnih maske partizanskega komandanta Franca Rozmana - Staneta. Mihaela Krasnik, gospodinja, in Miloš Vastič, uslužbenec pri Rudniku rjavega premoga Trbovlje - Hrastnik, sta lani razstavljala v Celju; Miloš Vastič pa je razstavljala tudi na Ravnah in v Ljubljani.

Po delu najdejo trboveljski slikarji-amaterji še vedno dovolj prostega časa za slikanje. Vendar pa jim prosti čas, ki ga namenijo za slikanje, ni samo konjiček, pač pa še kaj mnogo več! Zato članom sekcije ni težko poprijeti za svinčnik ali čopič, v pomoč pa sta jim trboveljska akademska slikarja Milan Rijavec in Janez Knez.

Dvakrat na teden so postali zdaj prostori sekcije za likovno umetnost »RELIK« Svobode - Center Trbovlje v trboveljskem Delavskem domu drugi dom vseh trboveljskih slikarjev-amaterjev, ki so se doslej včlanili v sekcijo, čez čas pa bodo postali drugi dom še vseh tistih, ki se jim bodo še pridružili.

V soboto zvečer ...

TADEJ MUNIH

Gotovo vas bo zanimalo — zlasti pa še naše mlade ljudi na tujem —, kaj počnejo fantje in dekleta ob sobotah zvečer, ko se odprejo plesišča v Ljubljani in ko številni orkestri zaigrajo prve takte, ki povabijo na svetel parket prve plesalce.

Zapisali vam bomo nekaj besed o zabavi številne mladine v našem glavnem mestu, o študentih in drugih mladincih, ki vsako soboto in nedeljo napolnijo do zadnjega kotička dvorane in dvoranice, kjer se že po nekaj urah ustvarja prijetno razpoloženje, kjer se sklepajo prva poznanstva in kjer si ljubljanska mladina najde čas in prostor za oddih in izživljanje.

Sobota popoldne...

Tisti fantje in dekleta, ki so že končali šolanje in so zaposleni, se po drugi uri — nekateri pa že prej — z olajšanjem oddahnejo. Saj je konec tedna, konec enoličnega dela pri strojih in v pisarnah!

»Jutri je nedelja!« Tako si misli vsakdo in ko se poslavljajo pri izhodu iz tovarne, si na glas zaželi prijeten počitek, pa mnogo prijetnega razvedrila.

Nekateri med potjo proti domu kujejo načrte za zvečer, drugi pa nimajo teh skrbi, saj je zanje že vse domenjeno ...

Telefoni

v študentskem naselju pod Rožnikom kar naprej zvonijo. Prav res ni zlobna šala, ko pravijo, da si ob sobotah popoldne rojen pod srečno zvezdo, če se ti posreči ujeti prosto linijo s študentskim naseljem. Vsak novinar bi bil hudo zloben, če bi povedal, kaj vse se menijo ljudje po telefonu, res pa je, da je »glavni predmet« popoldanskih in pozno popoldanskih pogovorov s študenti in študentkami iz naselja, določanje ur in minut ter kraja za srečanje v mestu ali pa na plesišču v študentskem naselju. Kdor še ni slišal, naj ve, da je v Ljubljani 9000 študentov in da jih praktično lahko srečaš na vsakem koraku ...

Ko pade mrak — v tej pozni puščobni jeseni je to kaj zgodaj — mesto oživi. Napolnijo se restavracije in povsod vidiš ljudi, ki so praznično oblečeni. Bela sveža srajca, temnejša obleka in skrbno počesane frizure ...

Ah, frizure! Koliko skrbi in jeze je bilo že zaradi njih! Tiste, ki imajo več denarja, ali pa

Foto: A. Agnič

*Sobotni pomenek
v študentskem naselju:
»Kam gremo zvečer?«*

Foto: I. Bervar

so že malo odrasle mlade dame, si privoščijo pri-
česko kar pri frizerju... Uh, pa ne mislite, da
pri nas to ne stane! Pa danes je sobota!

Dober večer...

Prezgodaj je še. Vendar pa... zakaj se ne bi
sprehodili malo po mestu. Sicer se res ni nič
spremenilo od včeraj zvečer, pa vseeno: morda
bomo srečali znanca, ki prav tako kot mi čaka
in gleda na uro. Morda bomo prižgali cigareto
in se stisnili ob kakšna vrata, od koder bomo
lahko prav dobro videli mimoidoče, morda bomo
stopili na kozarec piva ali pa naročili kavo, ku-
pili kostanj ali časopis, vrgli v glasbeni avtomat
kovanec za dvajset dinarjev in si izbrali svojo
melodijo. Kdo ve... časa je še dovolj.

Za dekleta je to pravi čas obiskov. Saj je
pravzaprav res, da se ne spodobi, da greš sam na
ples! S prijateljicami je videti vse drugače...
Mogoče bo treba dati še zadnji nasvet, poduhati
novo stekleničko rožnega olja, ali pa bo beseda
stekla o novi modi, plaščih in čevljih.

Kajti danes je sobotni večer in tak večer mo-
ra miniti ob prijatnih stvareh.

Vstopnice razprodane

Tako je napisano ob sobotah zvečer v avlrah
ljubljskih kinematografov in gledališč in tudi
ob vseh na plesišču. Mnogi bodo torej šele jutri
plesali. Pa tudi tisti, ki so se zbrali ob televizij-
skih sprejemnikih, kajti preveč je mladih in pre-
malo plesišč za vse...

Pri vseh v plesne dvorane je prav kmalu
gneča. Tam stojijo reditelji in »spuščajo«
goste v garderobo. Nekatere kmalu srečaš pri točilni
mizi, a zadnje čase izza pulta ne postrežejo dru-
gače kot z brezalkoholnimi pijačami. Toda to
prav nič ne moti razpoloženja v dvorani.

Ena, dve, tri, štiri... in že zaigrajo muzikant-
je. Fantje, ki so doslej stali v skupinah v krogu
in se zaverovano nekaj menili ter s tem dajali
vtis, da se ne brigajo za okolico, se v hipu raz-
letijo in s hitrimi, a dostojanstvenimi koraki na-
potijo proti dekletom. Hitrimi — pravim — ker
pri dekletih, ki si jih nocoj prvič videl, moraš
biti uren, sicer te drugi prehitijo!

Drugi, ki so bili tokrat bolj srečni, preizku-
šajo in kažejo svoje plesne sposobnosti. Pa de-
kleta tudi pokažejo, kako hitro znaajo sukati peté.
Čim se kje v svetu pojavi kakšen nov ples, že se
najdejo tudi v Ljubljani talenti, ki se tega plesa
naučijo, drugi pa jih posnemajo. Že več kot leto
dni pri nas še otroci migajo s koleni in pravijo,
da je to twist, kadar pa ob sobotah zvečer za-
igrajo na plesišču, takrat vsa dvorana pregiba
kolena in suva s komolci na levo in desno, da o
drugih delih telesa niti ne govorimo.

Tam, kjer imajo plesne bolj organizirane, so
še druge prireditve. Nastopajo neznani talenti
s pevskimi točkami ali pa se lotijo tudi kakšnih
drugih veščin. Kot je že ustaljena navada — po-
slušalci njihov nastop sprejmejo s ploskanjem
ali pa z žvižganjem. Vsakemu svoje...

Tako minevajo ure in kazalec se v soboto zve-
čer res prehitro pomika proti dvanajsti. Nekateri
se že poslavljajo.

Zunaj pritiskata megla in mraz in Ljubljana
se počasi, a zagotovo, pogreza v mirno spanje.

Kajti jutri čaka speče nov dan.

Foto: I. Bervar

Foto: E. Selhaus

International competition in underwater fishing at Lošinj

At Punta Križa near the Island of Lošinj, 42 teams from nearly all European countries competed for New-Year Cup in underwater fishing. The competition, which has already become traditional, is attracting more and more interest. Days before the competition, ferry boats between Rabac on the Istrian coast and the Island of Cres as well as boats from Rijeka had been full of participants and spectators. The warm spring-like weather favored the competitors among whom were also a few women. Winners were the two brothers Balenović from Mali Lošinj, who caught about 35 kg of fish in five hours, i. e. the time allowed for fishing. The second place was won by the team Marseille I composed of the present world champions in underwater fishing Raoul Amary and Guy Lena. The best women competitors were the 19-year old Italian girl Marina Treleanu and her sister from Cagliari, Sardinia.

Among other teams were two teams from Slovenia, Ljubljana and Jesenice.

UNE COMPÉTITION INTERNATIONALE DE PÊCHE SOUS-MARINE À LOŠINJ

Dans les eaux de Punta Križ près de l'île de Lošinj, à la Saint-Sylvestre, 42 équipes de presque tous les Etats d'Europe ont pris part aux compétitions pour la coupe du nouvel an des villes en pêche sous-marine. Cette compétition traditionnelle internationale du nouvel an en pêche sous-marine devient pour Lošinj une attraction de plus en plus intéressante. Les bacs qui font la navette entre Rabac sur la côte d'Istrie et l'île de Cres et les bateaux de Rijeka étaient, déjà quelques jours avant les compétitions, pleins de participants et de spectateurs de cette compétition d'hiver particulière en mer. Cette année, le temps a été très favorable aux concurrents, parmi lesquels il y avait aussi beaucoup de concurrentes. C'était un temps printanier. Les vainqueurs ont été les frères Balenović de Mali Lošinj qui, en cinq heures — ce qui était le temps où les concurrents pouvaient rester en mer — ont capturé environ 35 kg de poisson, alors que l'équipe de Marseille, pour laquelle pêchaient les champions du monde actuels en pêche sous-marine, Raoul Amary et Guy Lena, était la seconde. Parmi les meilleures concurrentes féminines il y eut une jeune Italienne de 19 ans, Marina Treleani de Cagliari en Sardaigne avec sa soeur Giuliana.

Aux compétitions de cette année ont participé aussi deux équipes de Slovénie: Ljubljana et Jesenice. Dans cette forte concurrence internationale, elle ne se sont pas placées certes parmi les premières, mais le membre de l'équipe de Ljubljana, Jože Turk s'est quand même distingué en capturant le poisson le plus lourd, un denté de 3.25 kg.

Na Lošinju mednarodna tekma v podvodnem ribolovu

V vodah pri Punta Križu pri otoku Lošinju je na Silvestrovo startalo 42 ekip iz skoraj vseh evropskih držav v tekmovanju za novoletni pokal mest v podvodnem ribolovu. To tradicionalno novoletno mednarodno tekmovanje v podvodnem ribolovu postaja za Lošinj čedalje večja zanimivost. Trajekti, ki vozijo iz Rabca na istrski obali proti otoku Cresu, in ladje z Reke so bile že nekaj dni pred tekmovanjem polne udeležencev in gledalcev. Zmagala sta brata Balenović iz Malega Lošinja, ki sta v petih urah ujela 35 kg rib. Druga pa je bila ekipa Marseille I., za katero sta lovila sedanja svetovna prvaka v podvodnem ribolovu Raul Amary in Guy Lena.

Narisal Jože Ciuha

Gozdni škratki

ŽIVI FANTKI, GOZDNI ŠKRATKI
SO POMLADI ŠLI NAPROTI.
CVETKE SO GREDOČ SADILI,
DA BI NAŠLI POT NAZAJ.

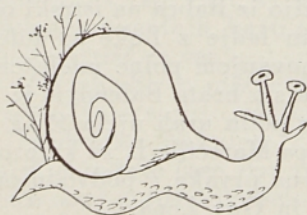
IN SEDAJ MED LISTJEM, MAHOM,
VSE PO ŠIRNEM, TEMNEM GOZDU
CVETE ROŽNOBELI TELOH,
KAŽE ŠKRATKOM POT DOMOV.

NEŽA MAURER

Uganka

JE HIŠICA, KAJŽICA,
OKEN RES NIMA,
A VRATA IMA.
NJEN KAJŽAR VES SLINAST
POD KAJŽO RACA.

MILE KLOPČIČ

otroci berite

Lutke za deklico iz Skopja

V šotor št. 10 v naselju Vodno v Skopju je skoraj vsak dan prihajal poštar. Prinašal je velike in majhne pakete in v vsakem je bila lutka. Lutka za malo Lidijo.

Zgodba 5-letne Lidije Božinovski je ena mnogih, ki so ob potresu v Skopju globoko pretresle in ganile ljudi po svetu. Ob potresu se je dekletce zbudilo, ko se je hiša že nevarno majala. V zadnjem trenutku je stekla ven, tam pa se je spomnila, da je ostala sama v sobi njena leto dni stara sestra. Lidija je pohitela nazaj med zidove, ki so že grozeče pokali in v zadnjem trenutku rešila otroka.

Zunaj je nato na smrt prestrašeno sestrnico, ki je bila vsa pokrita z odpadlim ometom, tolažila in ji dajala vode. Tako jo je videl tuj fotoreporter in jo fotografiral. In med nešteti fotografijami bolečine in groze iz strašnih dni Skopja, ki ga je razdejal potres, je poromala v svet tudi fotografija male Lidije, ki tolaži svojo malo prestrašeno sestrnico, kateri je v zadnjem trenutku rešila življenje. Pod fotografijo je reporter zapisal: Mala Lidija je rešila svojo sestrnico, toda njena ljuba lutka je ostala pod ruševinami...

In tako so začele prihajati v Skopje z vseh strani sveta lutke za Lidijo. Velike in majhne, takšne, ki veljajo po deset tisočakov in druge, preproste iz plastične mase. Poleg so prihajala pisma s toplimi besedami: »Lidija, brali smo, kako si bila hrabra, Lidija, ti si naš ljubi otrok. Piši nam, kako živiš, če kaj potrebuješ, izpolnili ti bomo tvoje želje.«

»To lutko ti pošilja striček iz Nemčije,« piše v enem izmed pisem. »Večje in lepše nisem mogel dobiti. Prilagam tudi 25 mark, če bi morda morala plačati carino...«

Ko so v hladni jeseni še stanovali pod šotorom, je Lidija zbolela za pljučnico. Morala je ležati. Pa se ni dolgočasila. Popsod okrog bolne deklice so sedele njene lutke in ji s svojimi veselimi nemimi nasmehi pripovedovale o topli ljubezni neznanih ljudi širom po svetu.

Večer — Maribor

Narisal: Ive Subic

Kruh

VIDA BREST

Bila je vojna, jaz sem bila še otrok, kakor ste zdaj vi, a kruha dostikrat ni bilo. Kadar ga je mama spekla, je spekla koruznega, nizkega in še tega je zaklenila, ker smo ga hoteli otroci pri priči raznesti. Potem je tudi koruze zmanjkalo in smo vedeli, da bomo jedli kruh šele, ko bo dozorel ječmen. A kje je še bilo poletje in ječmenova žetev...

Pa je prišel dan, ko so bili vsi otroci s čim obdarovani. Pri nas pa ni bilo ničesar. Takrat sem ves dan mislila samo na kruh, na rumen velik kos kruha...

Znočilo se je. Pozimi se tako naglo znoči. Sedela sem na peči in čakala, da bo mama poklicala k večerji. Kuhala je krompir v oblicah in mleko.

Takrat je zunaj potrkalo. Mama je odprla vrata in se zasmejala. Veselo se je zasmejala, potem pa je z oljenko stopila v hišo in za njo sta prišla dva partizana. Velik pehar sta nosila v rokah in vrh peharja je bil kos belega kruha. Potisnila sta mi pehar na peč in se smejala.

Ničesar nisem videla, ne orehov, ne krljev, samo visoki, dišeči, čudežno lepi kruh.

Iz raznih dežel smo prejeli rešitve križank, ki smo jih objavili v decembrski številki Rodne grude. Obljubo izpolnujemo — deset reševalcev, ki jih je izbral žreb, bo prejelo za nagrado lepo slovensko knjigo. Drugim pa iz srca želimo, da se jim sreča nasmehne drugič. Povedati moramo, da bomo zaradi velikega zanimanja večkrat objavljali v rubriki »Otroci, berite« nagradne križanke. Prva bo objavljena že v prihodnji številki Rodne grude. Tudi število knjižnih nagrad bomo povečali. Torej pozor in veliko sreče reševalcem.

Med tistimi, ki so poslali pravilno rešitev križanke, je žreb določil za nagrado naslednje:

Spoštovani!

Oprostite, da ne znam dobro slovensko, pa vseeno rada čitam Rodno grudo, posebno rubriko »Otroci berite«. Zelo sem se zabavala pri reševanju križanke in upam da sem uspela.

Rodno grudo vedno težko čakamo, posebno moja mama in nono. Jaz žal vseh besed ne razumem. Toda česar ne vem, mi mama razloži. Moram povedati, da je ponosna name, ker se tako rada učim materin jezik.

Mirella Comandini,
Udine, Italia

Draga Mirella!

Tvoje pisemce nas je ganilo in razveselilo. Čestitamo Ti k pravilni rešitvi križanke in upamo, da Te bo poslano knjižno darilo razveselilo. Le še vnaprej se pridno uči lepega slovenskega jezika, da boš dobri mami v veselje in ponos. Pa tudi v Rodni grudi se še kaj oglasi in pošlji svojo sliko, ki jo bomo objavili, da Te spoznajo bralci Rodne grude. Lepe pozdrave Tebi in mami in nonu.

Uredništvo

Draga Rodna gruda!

Pošiljam Vam rešitev uganke-križanke. Hodim v 3. razred osnovne šole. Po slovensko me uči mama. V Sloveniji sem bil do svojega drugega leta. Lepe pozdrave vsem slovenskim otrokom v domovini in po svetu pošilja

Janusz Sledz,
Gdansk

Dragi Janusz!

Tudi Tebi naše čestitke k pravilni rešitvi križanke in k nagradi, ki Ti bo prav gotovo v veselje in lepo razvedrilo. Tvoje pismo smo objavili in brali ga bodo slovenski otroci doma in po vsem svetu, kamor ga bo ponesla Rodna gruda. Čimprej se spet kaj oglasi in tudi Ti nam pošlji svojo sliko. Objavili jo bomo v Rodni grudi, da otroci, ki jim sporočaš pozdrave tudi spoznajo našega fanta od fare — mladega Slovenca Janusza iz Gdanska. Toplo pozdravljamo Tebe in mami.

Uredništvo

Naši nagradjenci

Ernesta Ditmaier, Nemčija; Mirella Comandini, Udine, Italija; Janusz Sledz, Gdansk; Dominika Čuferja, Hambourg, Haut Moselle, Francija; Branka Lebarja, Toronto, Kanada; Cirilo Knez, Zenobe, Limburg, Belgija; Mario Woschek, Ozimek Antoniov, Poljska; Raimunde Waupotitsch, Ohringen, Nemčija, in Franc Feher, Bar le Duc, Moselle, Francija.

Vse reševalce prav lepo pozdravljamo. Prav veseli bomo, če nam prihodnjič kaj več napišejo o sebi, kakor sta nam Janusz Sledz iz Gdanska in Mirella Comandini iz Udine (Italija). Takšna pisemca bomo vedno posebej v celoti objavili. Torej, pišite nam!

Velika jubilejna članska kampanja ob 60-letnici SNPJ najvažnejši dogodek v zgodovini Jednote

**GLAVNE NAGRADE: DESET BREZPLAČNIH
POTOVANJ V JUGOSLAVIJO
ALI NA HAVAJE**

Kakor smo v Rodni grudi že poročali, je letos Slovenska narodna podporna jednota vstopila v svoje jubilejno leto. Sredi živahne dejavnosti svojih društev slavi 60-letnico. Ta društva so se v letošnjem jubilejnem letu matične organizacije še z večjo vneto pripravila na svoje letne seje, na katerih polagajo obračun izvršenih nalog, volijo nove odbore in sprejemajo načrte za bodoče delovno leto. Prva med društvi SNPJ, ki so raztresena po raznih ameriških deželah, kjer živijo Slovenci, bodo letos slavila 60-letnico ustanovitve, pa tudi druga se ponašajo kar z zrelim številom let svojega obstoja.

Prvo društvo SNPJ, ki ima številko 1, chicaška Slavija, je, kakor beremo v Prosveti, svoj 60-letni jubilej slavila že lani 10. novembra. Društvo Slavija je bilo ustanovljeno 23. septembra leta 1903 in je naslednje leto — 6. aprila 1904 — položilo temelj na novo ustanovljeni organizaciji ameriških Slovencev — Slovenski narodni podporni jednoti.

Jubilejno slavlje Slavije je bilo prirejeno v znani chicaški dvorani Loraine, Hamlin in 28th st. Na banketu in koncertu so se zbrali številni člani in prijatelji tega društva. Vseh skupaj je bilo nad tristo. Uvodno besedo je spregovoril predsednik društva Slavije, upravnik Prosvete Milan Medvešek, glavni govornik na proslavi pa je bil Joseph Culkar, predsednik SNPJ. V glasbenem programu so nastopili moški pevski zbor »Prešeren« in kvartet Glasbene matice iz Clevelanda. Kot solistka je zapela tudi znana kulturna delavka in nekdanja članica Glasbene matice Tončka Simčičeva.

Slavlje je bilo lep uvod v jubilejno leto Slovenske narodne podporne jednote.

Društva SNPJ, federacije in mladinski krožki SNPJ bodo letos svoje družabne, kulturne in športne prireditve posvetili jubileju matične organizacije. Vsi člani in odborniki bodo prav gotovo tudi vneto tekmovali v jubilejni kampanji za nove člane SNPJ, ki se je pričela s 1. januarjem in bo trajala vse leto. Obsežna kompanja, ki bo segla v številne dežele ZDA, bo gotovo število članstva te popularne slovenske organi-

zacije na ameriških tleh zelo pomnožila. Za posamezne tekmovalce, ki si bodo pridobili najvišje število točk, je razpisana vrsta lepih dragocenih nagrad. Deset glavnih nagrad so počitniška potovanja z avionom v Jugoslavijo in nazaj, oziroma na Havaje in nazaj (po izbiri). Nagrajenec, ki iz kakšnega razloga ne bi mogel na potovanje, prejme nagrado v denarju, in sicer prvi 500, drugi 400, tretji 350, vsi drugi pa po 300 dolarjev.

Društvo, ki bo v kampanji doseglo najvišje število točk pri vključevanju novih članov, prejme plaketo z vragiranim spominskim besedilom. Poleg glavnih nagrad so razpisane za najbolj prizadevne tekmovalce tudi mesečne nagrade od 10 do 50 dolarjev, odvisno od višine vsote vpisane zavarovalnine.

V jeseni, v dneh od 5. do 7. septembra, ko slave v ZDA svoj Delavski praznik, bo Slovenska narodna podporna jednota imela svojo glavno jubilejno proslavo, ki bo, kakor poroča Prosveta, v Clevelandu pod pokroviteljstvom clevelandске federacije društev SNPJ.

Jubilejnemu slavlju bo posvečena tudi slavnostna številka Prosvete, ki bo izšla 8. aprila. V njej bodo objavljeni številni spominski članki in drugo gradivo, zajeto iz bogate in raznolike dejavnosti SNPJ. Mladinski list SNPJ Voice of Youth pa bo posvetil temu pomembnemu jubileju julijsko številko.

I. S

Clevelandski odbor za sprejem in prireditve Slovenskega okteta. Sami znani društveni delavci. Sede: Ivanka Schriffrer, Anton Shubel in Leo Poljšak; stoje pa: Joe Okoren, Krist Stokel in Josephine Mišič. Z nekaterimi se bomo letos srečali v Sloveniji. Na veselo svidenje!

NAŠI DRŽAVLJANI BODO LAHKO DEDOVALI ZA SVOJIMI SORODNIKI V ZDA

Ameriško vrhovno sodišče se je te dni izjavilo proti diskriminatorskemu sklepu vrhovnega sodišča Pennsylvanije, ki je v nekem primeru zanikal pravico jugoslovanskim državljanom, nastanjenim v Jugoslaviji, da bi podedovali za svojimi sorodniki iz ZDA.

Razsodba se nanaša na imovino ameriškega državljana Antona Belemečiča, ki je leta 1958 umrl v Butlerju v državi Pennsylvania in čigar imovina bi morala pripasti njegovim zakonitim dedičem v Jugoslaviji. Vrhovno sodišče Pennsylvanije je junija lani potrdilo to diskriminatorsko razsodbo, najvišja sodna instanca v ZDA — vrhovno ameriško sodišče pa je zdaj razveljavilo razsodbo. S tem sklepom bo deblokiranih 150 do 200.000 dolarjev.

NAŠI IZSELJENCI ZA OBNOVO SKOPJA

SNPJ doslej zbrala 13.571.05 dolarjev

Slovenska izseljenska matica še vedno prejema sporočila in ponekod tudi nakazila prispevkov naših rojakov za pomoč Skopju. Glavni predsednik Slovenske narodne podporne jednote Joseph J. Culkar iz Chicaga Ill. je poslal nakazilo za 5.571.05 dolarjev kot nadaljnjo zbirko te organizacije, ki je že prej zbrala za Skopje 10.000 dolarjev, kakor smo svoječasno že pisali. V spremnem pismu, ki je bilo odposlano 31. decembra, piše glavni predsednik Culkar Izseljenski matici: »Ko stopamo v novo leto, pošiljamo na vaš naslov vsoto 5.571.05 dolarjev za pomoč Skopju. Ostalo bomo poslali pozneje. Prosimo, da izročite ček Rdečemu križu Jugoslavije.«

Drugo pismo, datirano z istim datumom, je prišlo na naslov Izseljenske matice iz Holandije. V njem sporoča predsednik rudarskega društva sv. Barbare F. Gril iz Heerlerheide-Heerlen, da so zbrali za Skopje 252.50 holandskih guldnov, ki so jih poslali jugoslovanskemu poslanstvu v Haagu. Pri zbirki so sodelovala društva v Eigelshovnu, Hoensbroeku in Luterrade, ki so zbrala okrog 100 guldnov. Prispevali pa niso samo društveni člani, temveč vsi Slovenci iz tamkajšnjih naselbin. G. Gril pripominja, da s tem zbirka še ni zaključena. Ko pridejo poleti na skupen obisk v Slovenijo, bodo še kaj zbrali za obnovo Skopja.

Predsednica prosvetnega odbora Progresivnih Slovencev, Viki Poljšakova je sporočila, da je ta organizacija zbrala in odposlala za Skopje 1.200 dolarjev. Članice PS so večinoma tudi članice SNPJ in so njihovi prispevki vključeni tudi v Jednotni zbirki. Ivan Smrke, tajnik društva sv. Barbare iz Eisdena, Belgija, pa je sporočil, da so zbrali med člani 2.625 frankov. Društvena blagajna je prispevala še 875 frs — tako je znašal skupni prispevek 5.500 frs.

Zelo agilno je tudi Združenje jugoslovanskih izseljencev v severni Franciji. V Pas de Calaisu so člani osebno zbirali prispevke po hišah. Podobno so zbirali prispevke člani združenja tudi v Parizu, kjer se je zlasti izkazal tudi predsednik združenja rojak Pastorčič. Poleg denarja so zbrali tudi večje količine obleke in drugih predmetov.

Za Skopje so poslali Slovenski izseljenski matici: Louis Yarm, Euclid, Ohio 4 dol., Tome Kumše Dan-

denong, Vic. Australia 8 Lstg, Mary Prašnikar Pittsburgh zbrala 128 dol. — darovali so: Odbor Ameriškega Slovenskega dneva in radio programa 100 dol., Društvo SNPJ št. 685 Hutcheson Pa 5 dol., Mary Prašnikar 5 dol., Martin Serro, Irwin Pa 5 dol., Jerica Uhernik, Ambridge Pa 5 dol., Francka Willis, Pittsburgh 5 dol., Matt Yurkevich, Hutcheson 2 dol., Joseph Beltz, Claridge Pa, 1 dol. Nadaljnje prispevke za Skopje so poslali: Ignatz Rešetich, East Moline, Ill. 5 dol., Vrstovšek Stane, Kanada, 5 dol., Mary Možara 2 dol., Ivan Marjanovič 10 dol., Marija Rumo, Svica, 30 švicarskih frs., Pepca Slapnik, Avstrija, 100 A šilingov, Feher Julka 100 B frs., Jože Černuta 30 DM.

USPELE PRIREDITVE V FRANCIJI

Pošiljam vam slike z lanskimi prireditvami pri nas. Ena je z vinske trgateve, ki jo je priredilo društvo Sava v nedeljo 15. oktobra v gostilni Poisson v Merlebachu. Trgatev je obiskalo zelo veliko ljudi in prav prijetno smo se imeli. Drugi posnetek pa je iz Freymina, kjer so lani 14. oktobra pred polno dvorano predvajali slovenski film Tistega lepega dne in dokumentarni film o potresni katastrofi v Skopju.

V nedeljo 8. decembra smo tukajšnji izseljenci proslavili naš jugoslovanski državni praznik. Tudi iz bolj oddaljenih naselij so prihiteli rojaki in napolnili veliko dvorano gostilne Deney v Merlebachu. Dvorano so lepo okrasili. Na odru sta viseli sliki maršala Tita in generala De Gaula, ob straneh pa jugoslovanska in francoska zastava ter zastave tukajšnjih izseljen-

Pri predvajanju slovenskega filma v Freyminu

skih društev. Predsednik društva Save Blatnik je spregovoril uvodno besedo ter pozdravil navzoče, med njimi našega generalnega konzula Franca Zuglja, konzula Vukšiča ter predsednika merlebaške mestne občine dr. Namurja in urednika izseljenske oddaje RTV Ljubljana tov. Petrina. O pomenu praznika je govoril generalni konzul Zugelj, za njim je povzel besedo g. Namur, ki je med drugim naglasil pomembnost francosko jugoslovanskega prijateljstva.

Dve mladinki sta govornikoma izročili cvetje. Na lepi proslavi so nastopali pevski zbori društva Sava in Slavček ter tamburaški zbor Slavčka. Tov. Aleksič je ob spremljavi kitare zapel nekaj narodnih pesmi, Škrubov Karli je zaigral poskočne na harmoniko, mala Marlenka pa je kakor ponavadi pristrčno in živo deklamirala. Ob zaključku smo s kozarčkom pristne jugoslovanske slivovke s toplimi željami v srečo nazdravili dragi rojstni domovini ob njenem prazniku.

vprašanja in odgovori

LEPO SO PRAZNOVALI DAN REPUBLIKE

Jugoslovansko društvo Bratstvo in enotnost v Parizu je državni praznik ustanovitve Jugoslavije proslavilo 7. decembra. O pomenu praznika je govoril predsednik Anton Pastorčič. Sledile so plesne in folklorne točke. Po kulturnem programu je bil prijeten družabni večer.

Tajnik društva Sv. Barbare iz Jeanne d'Arc Dominik Cufer nam je pisal, da je društvo lani prav živahno delovalo. Naš dan republike so lepo proslavili 8. decembra. Podrobnejše poročilo o delovanju društva v preteklem letu nam je še obljubil in se zanj toplo priporočamo.

IMELI SMO DRUZINSKI VEČER

V Kafe Jeanette v Sallauminesu je naše društvo Združenje Jugoslovancev v severni Franciji 5. januarja priredilo družabni večer, na katerem tudi kranjskih hrenovk ni manjkalo. Z njimi so postregle naše pridne Slovenke. Prišel je tudi dedek Mraz, ki je obdaroval mlado in staro. Tudi tistih ni pozabil, kateri so zaradi bolezni morali ostati doma. Meni je domov prinesel prelepo sliko gorenjskega mesta — Kranja, za kar sem mu od srca hvaležen. Še bolj pa sem hvaležen Slovenski izseljenski matici iz Ljubljane za 12 plošč slovenskih narodnih in partizanskih pesmi, ki sem jih prejel ob proslavi jugoslovanskega narodnega praznika 29. novembra, ob 40-letnici mojega izseljenstva. Še enkrat: iskrena hvala!

Junij Artič, Lievin

DAN IZSELJENCEV V ČEDADU

Prosvetno društvo »Ivan Trinko« v Čedadu v Beneški Sloveniji je v nedeljo 5. januarja organiziralo izseljenski dan, ki je bil namenjen predvsem izseljencem iz Benečije, ki so prišli domov, da med svojci pričakajo novo leto. Kar precej se jih je zbralo v društvenih prostorih, kjer jim je društvo pripravilo lepo kulturno prireditev, na katerih je nastopil tudi pevski zbor »Kras«, ki je zapel vrsto domačih pesmi.

NOVOLETNA ZABAVA V TORONTU V KORIST SKOPJU

Kakor druga leta smo tudi letos slivestrali v znamenju sloge in bratstva. Novoletno zabavo smo priredili na 73 King Str. E. v Cyrano's restavrantu. Okrog 150 se nas je zbralo, več jih ni šlo v dvorano, in smo morali z obžalovanjem nekaj zakasnelih odkloniti. To je bila v Torontu na Silvestrovo edina zabava, na kateri so bili zastopani prav vsi narodi Jugoslavije in smo res prav po bratsko slivestrali. Okrog polnoči je naš brat B. Mihić prečital pismo, ki smo ga prejeli iz Skopja in pozdravno brzojavko predsedniku Titu, kar so navzoči pozdravili z burnim odobravanjem. Enako so toplo pozdravili čestitke Slovenske izseljenske matice. Čisti dobiček te lepo uspele prireditve smo namenili Skopju. Koliko znaša, še ne morem točno povedati, ker še nisem prejel vseh računov. Mislim, da smo imeli okrog 370 dolarjev dobička. Ko bodo računi urejeni, bomo vsoto odposlali preko Rdečega križa v Skopje.

Leon Fister, Toronto

Rad bi se pri vaši Matici pozanimal za nekatere stvari, ki mi še niso dosti znane, pa tudi drugim slovenskim fantom ne, ki jih je v Melbournu kar dosti. Tukaj sem že več mesecev in sem se spoznal z mnogimi rojaki, pa se večkrat pogovarjamo o domovini in o amnestiji. Le redkim je kaj več znanega o amnestiji, večina je le slišala o njej, nikjer pa nismo kaj čitali. Zato ugibamo to in ono. Nekateri hujskači to izkoriščajo in sejejo med poštene fante razne laži. Res bi radi vedeli, kaj je z zakonom o amnestiji. Marsikdo bi šel rad na dopust v domovino, pa ne ve, kdo ima prav, ali tisti, ki res kaj ve o amnestiji, ali tisti, ki lažejo. Zato sem se odločil, da vam napišem to pismo in vam razložim, kaj nas predvsem zanima.

Nekateri, med njimi sem tudi jaz, smo si že uredili odnos do domovine. Imamo tudi že stalni potni list, a skrbi nas, kako bo z vojaščino za tiste, ki še niso odslužili obveznega roka. Meni je zdaj 27 let, na tujem sem že 8 let. Kako bi bilo, če pridem na dopust? Ali bi imel kaj skrajšan rok, če bi se vrnil za stalno?

Tiste, ki so že sprejeli avstralsko državljanstvo, tudi vabi dom in bi ga radi obiskali, vendar menijo nekateri izmed njih, da so morda pogrešili in jim bo domovina zamerila, ker so sprejeli tuje državljanstvo. Kaj menite o tem?

Pa še nekaj bi radi vprašali, kar nas mnoge teži. Radi bi se poročili s Slovenkami, pa ne vemo, ali lahko dekle potuje k svojemu fantu, če njen fant za njo garantira, in se tu poroči. Ali pa je potrebno, da se poroči prej preko našega predstavništva. Tudi nam ni znano, kako je zdaj s carino, kako je s prenašanjem tuje valute in jugoslovanskega denarja v našo državo in iz nje.

Navedel sem kar dosti vprašanj, a niso vsa moja. Z odgovorom boste ustregli še mnogim tukajšnjim rojakom in se vam za prijaznost že vnaprej zahvaljujemo.

D. N. Avstralija

Prav je, da ste nam potožili, kaj teži vas in vaše tovariše. Med tem ko niste prejeli »Rodne grude«, smo v tej rubriki že odgovorili na večino podobnih vprašanj, kot so vaša. Poleg tega smo vsem naročnikom poslali z oktobrsko številko brezplačen priročnik s predpisi, ki veljajo za naše izseljence. Žal nam je teh priročnikov že zmanjkalo, novi pa še niso stiskani. Vseeno pa vam pošljamo enega iz lastne knjižnice, da boste lahko še ostalim rojakom dali kakšna pojasnila, ki jih boste našli v priročniku.

Zakon o amnestiji

Zakon o amnestiji daje tistim izseljencem jugoslovanskega porekla, ki so zapustili domovino brez potnega lista, ali pa so ostali v tujini, ne da bi po predpisih podaljšali svoj potni list, možnost da uredijo svoje odnose z domovino in vzpostavijo normalne stike s svojo rodbino. Amnestirane osebe se lahko prosto odločijo, ali se povrnejo v domovino, ali pa ostanejo v tujini kot go-

spodarska emigracija in od časa do časa prihajajo v Jugoslavijo na obisk. Amnestije so deležni tudi tisti, ki so se sicer pregrešili zoper našo državo, a niso bili neposredno izvrševalci, ukazovalci ali organizatorji kaznivih dejanj zoper naš boj za svobodo in neodvisnost.

Lahko vam povemo, da se je v našem uradu oglasilo že veliko število rojakov, ki so šele po amnestiji uredili svoje potne dokumente. Iz razgovora z njimi vidimo, da se na obisku v domovini dobro počutijo, da so povsod lepo sprejeti in se nekateri kar težko spet vračajo v tuje države.

Vojaščina, poroke, tuje državljanstvo

Glede vojaščine je res, da velja vojaška obveznost za tiste, »ki se ji izmikajo«, dlje kot običajno, to je do 59. leta. Zato priporočamo vsem mladim izseljencem, da se na naših diplomatskih predstavništvih prijavijo tudi kot vojaški obvezniki. Tisti ki to store, in pridejo za krajši čas na obisk v domovino, niso vpoklicani k vojakom; ako pa se vrnejo za stalno, ali dalj kot za eno leto, so vpoklicani na odslužitev vojaškega roka. Če pa so že prekoračili 27. leto, so lahko do dopolnjenega 40. leta vpoklicani na nabor in se le vpišejo v vojaško evidenco.

S tem, da so nekateri že sprejeli tuje državljanstvo, niso zagrešili nič takega, da bi se jim bilo treba bati. Saj večina naših starejših izseljencev že zdavnaj niso več jugoslovanski državljani, pa so še vedno veliki rodoljubi in naši dobri prijatelji.

Glede deklet, ki bi rade šle v Avstralijo in se tam poročile, vam svetujemo, da bi bilo najbolje, če se poročite potom zastopnika, nato pa kot vaša žena zaprosi za dovoljenje, da se preseli k vam. Če še nimate potrebnih dokumentov za poroko, jih boste morali iskati preko našega diplomatskega predstavništva v Sydneyu, ker jih na drug način sigurno ne boste mogli dobiti. Nekateri napravijo tudi tako, da se poročijo v Jugoslaviji, ko pridejo na obisk in se nato skupaj z ženo vrnejo na nove domove. Prav iz Avstralije imamo že več takih primerov, pa tudi od drugod.

Tuje valute lahko prinesete kolikor hočete, dinarjev pa le do višine 5.000 din. Avstralski funt notira pri nas 1.622 din, angleški Lstg pa 2.100 din. Prineseno tujo valuto lahko odnesete nazaj ali pa naložite na devizni račun pri tukajšnji Narodni banki.

Daril in drugih predmetov lahko uvozi vsak izseljenec-obiskovalec do vrednosti 200.000 din, ne da bi mu bilo treba plačati carino. Z avionom boste lahko vzeli s seboj le manjšo količino prtljage, drugo lahko pošljete na svoje lastno ime in naslov v Jugoslaviji do vrednosti 200.000

din. Morate pa na paketu označiti svoje ime in naslov v Avstraliji tudi kot pošiljatelj. Teh paketov naj nihče ne prevzame namesto vas in naj ne plača carine v upanju, da jo boste dobili povrnjeno. Izkazati pa se mora s potrdilom našega predstavništva, da je jugoslovanskega rodu in da živi v tujini več kot tri leta.

LEPIH DNI, KI SMO JIH PREŽIVELI V RODNEM KRAJU, NE BOMO POZABILI

V oktobrski številki Rodne grude sem prebral članek o sprejemu naših rojakov, ki ga je pripravila podružnica matice s krajevnimi organizacijami dne 30. avgusta v Vidmu - Krškem. Žal mi je, da se prireditve nisem mogel udeležiti. Res škoda, da ni bila dva dni prej, ko se je naša skupina mudila v hotelu Sremič v Vidmu. Tam smo preživeli nekaj prav lepih uric v krogu sorodnikov in znancev. Na povratku iz Brestanice smo obiskali tudi našega prijatelja Ivana Kovačiča na njegovem novem domu. Prav ljubeznivo so nas sprejeli in pogostili. Toliko gostoljubja v enem dnevu res nismo pričakovali. Šele v zgodnjih jutranjih urah naslednjega dne smo se vrnili domov. Pred odhodom smo našim dragim gostiteljem priredili poslovilni večer v restoraciji Zemljak v Brestanici. Slavnostno večerjo je pripravila ga. Zemljakova in se je pri tem res izkazala. Tudi gramofon smo imeli in vsak, ki so ga količkaj srbele pete, je s poskočno polko ali valčkom ali celo twistom prišel na svoj račun. Prijetne urice so nam kar prehitro minile. Na tem mestu, po dragi Rodni grudi, ponovno sporočam zahvalo za izkazano gostoljubje g. Kovačiču in njegovi soprogi, bratrancu Francu Kinku in njegovi ženki Anici, družini Zemljak in vsem prijateljem, ki so nas s svojimi avtomobili brezplačno vozili. Lepih dni, ki smo jih preživeli v rodnem kraju, v krogu svojih dragih, ne bomo pozabili. Vsem svojem in prijateljem v domovini: Kmalu spet na svidenje!

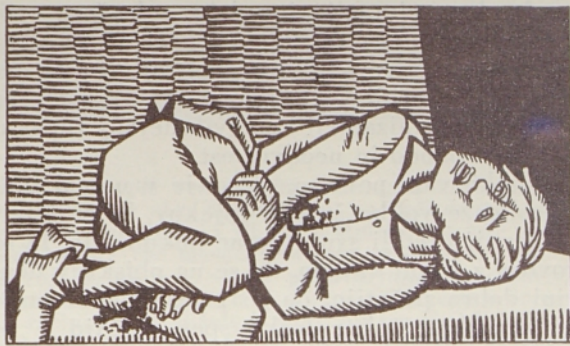
Martin Kink,
Homburg, Niederrhein

PRISPEVKI ZA TISKOVNI SKLAD

Babnik Ivan 1 \$, John Tomsic 1 \$, Ivan Bizjak 5 \$, Rosie Glazar 1 \$, Frank in Terezija Potokar 1 \$, Matt Turk 5 \$, Janko Zornik 1 \$, Joe Skrobut 1 \$, Anna Florjančič 1 \$, Frances Vidmar 3 \$, Ivana Sasek 1 \$, Joseph Klarich 1 \$, Antonija Ezzo 1 \$, John Zugich 1 \$, Johana Zadnikar 1 \$, Mary Petschnik 0,5 \$, Selma Jager 1 \$, Anton Schubel 1,5 \$, A. Logar 1 \$, Margareta Jaklič 2 \$, August Platt 2 \$, Anna Podlesnik 0,5 \$, Paul Barbusse 1 \$, Frank Alesh 1 \$, Anton Vatovec 1 \$, John Odlag 2 \$, Raymond Kladnik 1 \$, Ignatz Resetich 3 \$, Frank Zaitz 1 \$, Mike Krultz 1 \$, Kristina Eberhart 2 \$, John Guzel 1 \$, Fany Blazun 1 \$, Vinko Loeniskar 1 \$, Jennie Marinšek 1 \$, Alek Fujs 3 can. \$, Toni Uršič 1 can. \$, Cirila Zupan 1 can. \$, Marjetka Mele 2 can. \$, Tony Grozdina 1 can. \$, Mežnar Martin 50 belg. fr., Katarina Čargo 200 belg. fr., Anton Kovše 20 belg. fr., Frida Koebel 20 DM, Stanko Tusch 2 DM, Perc Martin 5 DM, Justina Heinle 1 DM, Franc Papez 2 DM, Černigoj 2 DM, Krevel Franciška 15 NF, Jean Mrakič 10 NF, Franc Feher 8 NF, Maria Huič 5 šv. kron, Terezija Černoša 10 šv. kron, Štefka Lešer 10 šv. kron, Joseph Zupanc 1.000 din, Karl Klemenčič 1.000 din, Fani Mlakar 1.000 din, Štefan Šajn 500 din, Mika Kres 500 din, Darinka Petek 1.000 din, George Verčič 500 din, Jože Salamon 7.000 din, Maks Fröhlich 688 din, Jože Irmanrah Veronika 500 din, Ivka Fidler 2.000 din, Anton Remar 1.000 din, Spital Pankrac 210 din.

4

5

Napisano po Ivanu Tavčarju

Ilustriral Ive Šubic

VISOŠKA KRONIKA

ZGODOVINSKI ROMAN

4. Vlekel me je v hišo. Zarjul je in udaril z mojo ročico po mizi, da so se prsti razprli in je zlat beneški cekin padel na tla in se zakotalil pod mizo. »Kradel si, kradel si...« je vpil venomer. Jaz pa sem ihtel: »Oče, ne bom nikoli več!« Zaklel je v tujem jeziku. »Poskrbel bom, da ne boš več kradel!« In tedaj se je zgodilo: pograbil je furlansko sekirico in mi odsekal polovico malega prsta.

5. Izgubil sem zavest. Ko sem se čez čas zavedel, sem se zvijal na klopi. Mati je padala iz omedlevice v omedlevice. Oče je še vedno tiščal sekirico v svoji desnici. Hlapec Lukež, ki je bil z očetom skupaj v nemških vojskah, je ukazal očetu: »Polikarp, deni sekiro iz rok! Življenje sem ti rešil, ubogaj me!« Pri priči je vrgel oče sekirico pod klop, pobegnil iz hiše in grozno zakričal.

4. He pulled me into the house. He roared and knocked my hand against the table; my fingers unclosed, the gold Venetian coin fell to the ground and rolled under the table. »You've stolen, you've stolen...« he kept shouting. I sobbed and sobbed: »Father, I won't do it any more!« He uttered a curse in a foreign language. »I'll see to it that you won't do it again!« And then it happened: he snatched at a sharp Friulian hatchet and cut half of my little finger off.

5. I lost consciousness. When I regained it after a while, I was writhing on the bench. Mother was going off in on faint after another. Father was still holding the hatchet in his right hand. The groom Lukež, who had been with father in German Wars, now ordered him: »Polikarp, let go of the hatchet! I've saved your life, obey me!« On the spot, my father threw the hatchet under the bench and ran from the house.

4. Me arrastró a la casa. Bramó y golpeó en la mesa con mi manito de tal manera que mis dedos se entreabieron y la moneda de oro cayó al suelo y se fue rodando bajo la mesa. »Has robado, has robado...« gritaba sin parar. Yo lloraba suplicándole: »¡Padre, no lo haré nunca más!« Blasfemó en idioma extranjero. »¡Ya me encargaré de que no robes más!« Entonces sucedió lo horroroso: agarró un hacha afilada y me cortó la mitad del dedo meñique.

5. Perdí el conocimiento. Cuando después de un tiempo volví en sí, me retorcía sobre el banco. Mi madre estaba cayendo de desmayo en desmayo. Mi padre aún aferraba el hacha en su mano. El peón Lucas que fue compañero de mi padre en el ejército le ordenó: »¡Polikarp, suelta el hacha! En la guerra te salvé la vida, obedece-me!« Inmediatamente mi mi padre tiró el hacha debajo del banco y salió corriendo de la casa.

4. Il me traîna à la maison. Il rugit et de ma petite main frappa sur la table, au point que mes doigts s'écartèrent et que la pièce d'or vénitienne tomba à terre et roula sous la table. »Tu as volé, tu as volé...« criait-il sans relâche. Moi, de mon côté, je sanglotais: »Père, je ne le ferai plus jamais!« Il proféra un juron en langue étrangère. »Je pourvoirai à ce que tu ne voles plus!« Et alors cela arriva: il saisit la hachette tranchante du Frioul et me coupa la moitié du petit doigt.

5. Je perdis connaissance. Lorsque je repris connaissance au bout de quelque temps, je me tordais sur le banc. Ma mère passait d'un évanouissement à l'autre. Mon père continuait toujours à presser la hachette dans sa main droite. Le valet Lucas, qui avait été ensemble avec mon père dans les troupes allemandes, lui ordonna: »Je t'ai sauvé vie, écoute-moi!« Le père jeta sur-le-champ la hachette sous le banc et s'enfuit de la maison.

4. Er schleppte mich ins Haus. Brüllend schlug er mit meinem Händchen gegen den Tisch. Die Finger ließen locker und der goldene venezianische Dukaten fiel zu Boden und rollte unter den Tisch. »Gestohlen...« schrie er ohne Unterlaß. Ich schluchzte: »Vater, ich tue es nie wieder!« In einer fremden Sprache stieß er einen Fluch aus. »Ich will sorgen, daß du nie mehr stiehst.« Und da ist es geschehen: Er griff nach einem scharfen friaulischen Beilchen und hieb die Hälfte meines Kleinfingers ab.

5. Ich fiel in Ohnmacht. Als ich wieder zu Bewußtsein kam, wand ich mich auf der Bank. Die Mutter fiel immer wieder in Ohnmacht. Der Vater hielt das Beilchen noch immer fest in seiner Hand. Der Knecht Lukež, der mit dem Vater in Deutschlands Kriegen war, befahl dem Vater: »Polikarp, lege das Beil aus der Hand! Ich habe dir das Leben gerettet, du sollst mir gehorchen!« Auf der Stelle warf der Vater das Beilchen unter die Bank und lief davon.

6

7

6. To se mi je pripetilo, ko je teklo 1676. leto. Bil sem dolgo časa bolan, ker mi je odteklo mnogo krvi. Mati me je negovala. Nekega dne sem začutil, da se mi vračajo moči. »Oče naj pride!« sem ji polglasno dejal. Začudila se je in odgovorila: »Nikar ne govori o tem... luteranu!« Zbežala je iz sobe. V moji razboljeni glavi pa se je vrtelo. Očetova vera ni moja vera! Če to izve gosposka v Loki, ga bodo zaprli. Glavo mu bodo odsekali.

7. Naenkrat mi ga je bilo žal, kajti malokdo je imel takega očeta, kakor je bil moj. Bil je tako močan... Potem je vstopil v mojo sobo. Še bolj siv je postal. Sedel je prav k meni, predme na odejo pa je postavil usnjato, deloma z železom okovano rokavico. »Izidor, vrzi mi jo v obraz!« me je zamolklo pozval. V strahu sem prijel rokavico ter jo zavihel k obrazu. Zadel sem ga, kajti nekaj krvi se je prikazalo na njegovih licih. Potem je oče Polikarp globoko zaječal: »Pravično je, da me z zaničevanjem kaznuje lastni otrok.

6. This happened in A. D. 1676. I was ill for a long time because I had lost a lot of blood. My mother nursed me. One day I felt my strength returning. »Father should come!« I told her in undertone. She was taken aback and answered: »Do not speak of that... Lutheran!« She ran from the room. My burning head was in a whirl. Father's religion was not mine! If the authorities in Loka became aware of it, he would be arrested. His head would be cut off.

7. All at once I felt sorry for him, for there were but few to have such a father as mine was. He was so strong... Then he entered my room... His hair got greyer. He sat down close to me and laid on the quilt a leather, partly ironbound, glove. »Isidor, fling it at my face!« he demanded in a hollow voice. Frightened I took it in my hand and brandished it at his face. Father Polikarp groaned: »It is proper that my own child punishes me with contempt.«

6. Esto me sucedió en el año 1.676. Estuve mucho tiempo enfermo, pues había perdido mucha sangre. Mi madre estaba cuidándome. Un día sentí que volvían mis fuerzas. »¡Que venga el padre!« le dije a media voz. Asombrada me contestó: »Ni menciones a este... luterano.« Y huyó de la alcoba. En mi afiebrada cabecita todo daba vueltas. Entonces ¿la doctrina de mi padre no es mi doctrina? Si lo llegan a saber los señores de Loka, lo encerrarán. Y le cortarán la cabeza.

7. De pronto, me dió lástima, pues pocos tenían un padre así como el mío. Era tan fuerte... entonces entró él en mi pieza. En las semanas que no lo ví, se había vuelto aún más canoso. Se sentó muy junto a mí, y puso sobre la frazada, delante de mí, un guante de cuero en parte forrado de hierro. »Isidoro, tíramelo a la cara!« me ordenó con voz sorda. Asustado tomé el guante y se lo lancé contra la cara. Le herí, pues algo de sangre apareció sobre sus mejillas. El padre gimió profundamente dolorido: »Es justo, que mi hijo me castigue.«

6. Cela m'est arrivé en l'an 1676. Je fus longtemps malade, parce que j'avais perdu beaucoup de sang. Ma mère me soignait. Un jour je sentis que les forces me revenaient. »Que mon père vienne!« lui dis-je à mi-voix. Elle s'étonna et répondit: »Ne parle donc pas de ce... luthérien!« Elle se sauva de la chambre. Mais dans ma petite tête chauffée à blanc cela tournait. La religion de mon père n'est pas la mienne! Si l'on apprend cela à Loka, on lui coupera la tête.

7. Tout d'un coup j'en fus fâché, parce que rares étaient ceux qui avaient un tel père que le mien. Il était si fort... Puis il entra dans ma chambre. Il était devenu encore plus gris. Il s'assit tout près de moi et devant moi sur la couverture il posa un gant de cuir, partiellement garni de fer. »Isidore, jette-le-moi à la face!« m'enjoignit-il d'une voix sourde. Effrayé, je saisis le gant et le lançai vers son visage. Je le touchai, car un peu de sang se montra sur ses joues. Alors il gémit profondément: »Il est juste que mon propre enfant me punisse avec mépris.«

6. Dies ereignete sich im Laufe des Jahres 1676. Lange war ich krank. Die Mutter pflegte mich. Eines Tages verspürte ich, daß meine Kräfte wiederkehren. »Vater soll kommen!« sagte ich halblaut. Sie erstaunte und antwortete: »Sprich doch nicht von diesem... Lutheraner!« In meinem erhitzten Kopf erhob sich ein Wirbel. Des Vaters ist also nicht mein Glaube. Wenn die Obrigkeit in Loka dies erfährt, wird man ihm das Haupt abschlagen.

7. Plötzlich tat er mir leid, denn nicht viele hatten solch einen Vater. So stark war er... Sodann trat er in mein Zimmer. Er war ergraut. Er setzte sich dicht neben mich, auf die Decke legte er einen ledernen mit Eisen beschlagenen Handschuh. »Isidor, schmeiß' ihn mir ins Gesicht!« forderte er mich mit gedämpfter Stimme auf. Angstvoll griff ich nach dem Handschuh und schwenkte ihn gegen sein Gesicht. Ich traf ihn, auf seinen Wangen waren Spuren von Blut zu sehen. Dann seufzte er tief auf: »Es ist recht, daß ich durch Verachtung meines Kindes gestraft werde.

Slovenščina za vas

PRVA VAJA

Pero. To je pero
Kaj je to? To je pero.
Kaj je to? To je miza.
Kaj je to? To je stol.
Je to pipa? Da, to je pipa.

Je to soba? Da, to je soba.

Kdo je to? To je deček.
Je to deček? Da, to je deček.

Kdo je to? To je deklica.
Kdo je to? To je moški.
Kdo je to? To je ženska.

Je to cigareta ali pipa?
Je to šibica ali pero?
Je to tabla ali miza?
Je to okno ali soba?

Je to ključ ali šibica?

1 2 3 4 5
ena dve tri štiri pet

Slovnica

»Miza« je samostalniik.
Samostalniki na -a so ženskega spola: pipa, cigareta, vžigalica, deklica.

Samostalniki na -o so srednjega spola: pero, okno.

Samostalniki na soglasnik so moškega spola: stol, deček, ključ.

Trdilna oblika: To je soba.

Vprašalna oblika: Je to soba? Kaj je to?

Vaje:

Vstavi manjkajoče besede:

1. To stol.
2. Kaj to?
3. Je deček?
4. je tabla.

Postavi v vprašalno obliko:

1. To je žena.
2. To je miza.
3. To je pero.

Postavi vprašanja:

1. Da, to je cigareta.
2. To je šibica.
3. To je deček.

Fraze:

Dobro jutro! Dober dan! Dober večer!

Lahko noč!

Zdravo! Na svidenje!

Prosim!

Hvala!

Slovene for you

FIRST LESSON

A pen. This is a pen.
What is this? This is a pen.
What is this? This is a table.
What is this? This is a chair.
Is this a pipe? Yes, this is a pipe.

Is this a room? Yes, this is a room.

Who is this? This is a boy.
Is this a boy? Yes, this is a boy.

Who is this? This is a girl.
Who is this? This is a man.
Who is this? This is a woman.

Is this a cigarette or a pipe?
Is this a match or a pen?
Is this a blackboard or a table?
Is this a window or a room?

Is this a key or a match?

1 2 3 4 5
one two three four five

Grammar

»Table« is a noun.
Nouns ending in -a are feminine:
pipa, cigareta, vžigalica, deklica.

Nouns ending in -o are neuter: pero, okno

Nouns ending in consonants are masculine: stol, deček, ključ.

Affirmative Form: To je soba.

Interrogative Form: Je to soba? Kaj je to?

Exercises:

Insert the missing words:

Put into the Interrogative Form:

Put questions:

Phrases:

Good morning! Good afternoon!
Good evening!

Good night.

Hallo; Goodbye!

Please; I beg you pardon!

Thank you.

Esloveno para Vd.

PRIMERA LECCIÓN

Una pluma. Esto es una pluma.
¿Qué es esto? Esto es una pluma.
¿Qué es esto? Esto es una mesa.
¿Qué es esto? Esto es una silla.
¿Es esto una pipa? Si, esto es una pipa.

¿Es esto una habitación? Si, esto es una habitación.

¿Qué es esto? Esto es un niño.
Es esto un niño? Si, esto es un niño.

¿Qué es esto? Esto es una niña.
¿Qué es esto? Esto es un hombre.
¿Qué es esto? Esto es una mujer.

¿Es esto un cigarrillo o una pipa?
¿Es esto un fósforo o una pluma?
¿Es esto una pizarra o una mesa?
¿Es esto una ventana o una habitación?

¿Es esto una llave o un fósforo?

1 2 3 4 5
uno dos tres cuatro cinco

Gramática

»Miza« (mesa) es un sustantivo.
Los sustantivos terminados en -a son de género femenino: pipa, cigareta, vžigalica, deklica.

Los sustantivos terminados en -o son de género neutro: pero, okno

Los sustantivos terminados en consonantes son de género masculino: stol, deček, ključ.

La forma afirmativa es así: To je soba.

La forma interrogativa es así:
Je to soba? Kaj je to?

Ejercicios:

Colocar la palabra que falta:

Poner en forma interrogativa:

Hacer la pregunta:

Frases usuales:

¡Buenos días!
¡Buenos días y Buenas tardes!
¡Buenas noches!
¡Buenas noches!
¡Salud! y Hasta la vista!
Por favor.
Gracias.

KOMUNALNA BANKA LJUBLJANA

Ljubljana, Šubičeva 2

in njene poslovne enote:

podružnica Mestna hranilnica ljubljanska
podružnica Domžale
podružnica Kočevje

ekspozitura Bežigrad, Titova 55
ekspozitura Moste, Vide Pregarčeve 8
ekspozitura Šiška, Celovška 99
ekspozitura Vič, Tržaška 36
ekspozitura Grosuplje
ekspozitura Litija
ekspozitura Logatec
ekspozitura Medvode
ekspozitura Rakek
ekspozitura Vrhnika
ekspozitura Zagorje

opravljajo vse bančne posle hitro in točno
sprejemajo hranilne vloge in jih obrestujejo:

po 5 % brez odpovednega roka,
po 5 in pol % na odpovedni rok 12 mesecev,
po 6 % na odpovedni rok 24 mesecev

Vlagatelji, ki imajo na svoji hranilni knjižici naloženo vsaj 25.000, so zavarovani za primer nezgodne smrti za 100.000 dinarjev. Vloga se jim obrestuje po 5 % na leto.

Vlagatelji, ki imajo na svoji hranilni knjižici vsaj 25.000 din, in to vlogo vežejo na odpovedni rok nad 12 mesecev, so zavarovani za primer nezgodne smrti za 100.000 dinarjev, za primer nezgodne invalidnosti pa po stopnji invalidnosti do 200.000. Vloga se jim obrestuje po 5 in pol %.

V Mestni hranilnici ljubljanski, Čopova 3, posluje menjalnica, kjer lahko zamenjate vse vrste tujih valut.

KB

gradbeno podjetje

Ljubljana, Vošnjakova ulica 8a

opravlja in projektira vse vrste

inženirskih zgradb

TEHNIKA

LJUBLJANA

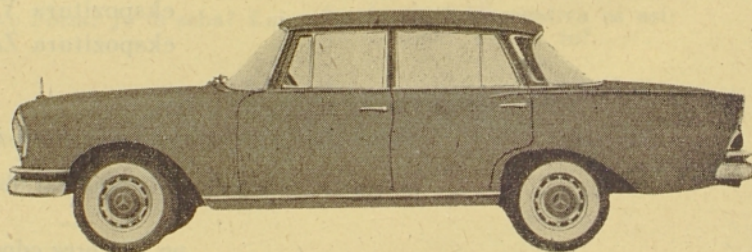
Za prijetna potovanja po Evropi ali povratek
v domovino vam nudi podjetje

Autocommerce

LJUBLJANA
TRDINOVA 4

avtomobile

svetovno znanih zahodnonemških znamk

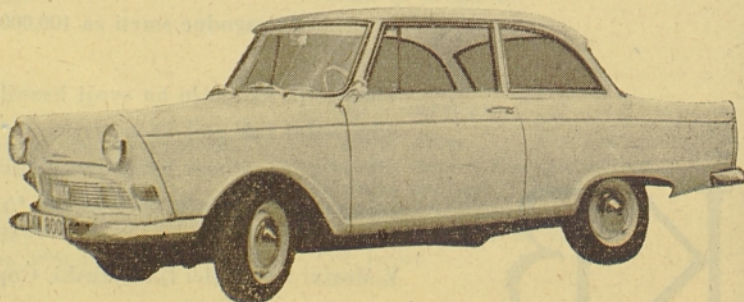

Mercedes tovarne Daimler-Benz A. G., Stuttgart

Auto-Union DRW tovarne Auto-Union GMBH, Ingolstadt

Zahtevajte prospekte in pojasnila!

AUTOCOMMERCE
zastopniško podjetje
LJUBLJANA, TRDINOVA 4

PREDPUST

in

naši običaji

**BOHINJSKA
NOVOLETNA ŠEMA**

foto: Vlastja

**BOROVO
GOSTUVANJE
PUSTNI OBIČAJ
V PREKMURJU**

foto: Deniša

**DIVJI MOŽ
IZ SKUPINE
CERKNIŠKIH
LAUFARJEV**

foto: Deniša

**KURENTOVANJE
V PTUJU
PRIVABI VEDNO
DOSTI GLEDALCEV**

foto: Agnič

**PREKMURSKI ORAČI
V PUSTNEM
SPREVODU**

foto: Deniša